

EIO Virtanen Kari(TEM)

12.02.2014

jäsenmaiden kuuleminen 04.03.2014

VASTAANOTTAJA:

Suuri valiokunta / Ulkoasiainvaliokunta

Asia

Puitteet tutkimus- ja kehitystyöhön sekä innovaatiotoimintaan myönnettävälle valtiontuelle

U/E/UTP-tunnus

EUTORI-tunnus

E/UTP-kirjeeseen: Ohessa lähetetään perustuslain 97§:n mukaisesti selvitys komission puiteasiakirjasta koskien tutkimus- ja kehitystyöhön sekä innovaatiotoimintaan myönnettävästä valtiontuesta.

Petri Peltonen osastopäällikkö

Kari Virtanen kaupallinen neuvos

LIITTEET TEM2014-00058, komisison puitteet

Viite

Asiasanat	tutkimus- ja kehittämistoiminta, valtiontuki, innovaatiot
Hoitaa	TEM
Tiedoksi	ALR, EUE, LVM, MAVI, MMM, OKM, OM, PE, PLM, SM, STM, UM, VM, VNK, YM

Asia

Puitteet tutkimus- ja kehitystyöhön sekä innovaatiotoimintaan myönnettävälle valtiontuelle

Kokous

04.03.2014 - 04.03.2014

U/E/UTP-tunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Euroopan komissiolla on yksinomainen toimivalta antaa Euroopan Unionin toiminnasta annetun sopimuksen (jatkossa SEUT) artiklan 107 kohtien 2 ja 3 soveltamisesta tulkintaohjeita. Puiteasiakirja koskee tutkimus- ja tuotekehitys sekä innovaatiotoimintaan myönnettävien valtiontukien yhteismarkkinoille sovellettavuuden periaatteita.

Komissio kuulee jäsenmaita 4.3.2014 Brysselissä asiantuntijoiden roolissa. Esitetyt kannat eivät siis sido komissiota. Puiteiden on tarkoitus tulla voimaan 1.7.2014 alkaen.

Suomen kanta**Yleistä:**

Lähtökohtaisesti puitteissa esitetyt tuki-intensiteetit ja tukitoimenpiteet vastaavat t&k- ja innovaatioiden julkisen rahoituksen tarpeita, ja ovat selkeä jatkumo voimassaoleville säännöille. Uuden puitesäännön mahdollistamat tuet ovat Suomen näkemyksen mukaan jatkossakin sellaisia tukia, joiden aikaansaama potentiaalinen kilpailun vääristymä unionin sisämarkkinoilla on varsin rajallinen. Erityisesti tukien hyväksyttävyyden yksityiskohtaiset ja tarkistettut arviointikriteerit, sekä kokonaan uusi valvonnan elementti - tukien jälkikäteisarviointi - ovat menettelyitä, jotka takaavat tukien kohdentumisen vähiten kilpailua vääristäviin hankkeisiin.

Vaikka säännön yleisperiaatteet ovatkin hyväksyttävissä sellaisenaan, seuraavat säännön yksityiskohdat antavat Suomen näkökulmasta aihetta ajaa voimakkaasti muutoksia sääntöjen sisältöön; 1) laivanrakennusteollisuuden innovaatiotukeen myönnettävän tuen määrä ja tuen hyväksyttävät kustannukset; 2) vastaavuuslausekkeen soveltamisala sekä 3) kokeellisen kehittämisen tuloksena syntyvien esittely- tai prototyyppien myyntituloja vastaavat vähennykset tukien hyväksyttävistä kustannuksista.

Yksityiskohtaiset kommentit:

1. Laivanrakennusteollisuuden tuki-intensiteetti, hyväksytyt kustannukset sekä muiden aineellisten määräysten soveltuminen.

Laivanrakennusteollisuuden valtiontukea koskevien erityissäntöjen (EUVL C 364, 14.12.2011, s. 9) voimassaolon päätyttyä laivanrakennukseen, laivankorjaukseen tai laivakonversioihin myönnettävää innovaatiotukea voidaan myöntää edelleen *aineellisten edellytysten* täyttyessä ja jos kyseisissä puitteissa kokeelliselle kehittämiselle vahvistetut enimmäistuki-intensiteetit eivät ylity
? tuki-intensiteetti nousee 20% nykytasosta tasolle 25%/40%.

Jos sääntöluonnokseen sisältyvä *vastaavuuslauseke* (ks. alla kohta 2) soveltuu myös laivanrakennusalaan, pahin skenaario on se, että tuki-intensiteetti voi yksittäistapauksissa nousta edellä mainituista tasoista Euroopan ulkopuolisen kilpailijamaan käyttämän vieläkin korkeamman tuki-intensiteetin tasolle.

Hyväksyttävät kustannukset: jää epäselväksi mihin alaviitteessä mainittu *aineelliset edellytykset* täsmälleen ottaen viittaa. Koska myöhemmästä tekstiasusta ei muuta ilmene, näyttää ilmeiseltä, että sovellettavaksi tulevat korkeampien tuki-intensiteettien ohella myös uuden säännön tukikelpoiset kustannukset. Tällöin on todennäköistä, että myös tuen laskennallinen pohja laajenee. Lisäksi yleisten kaikkeen muuhunkin kokeelliseen toimintaan sovellettavien hyväksyttävien kustannusten soveltaminen aiheuttaa ainakin säännön soveltamisen alkuvaiheessa oikeudellista epäselvyyttä siitä, mitkä toimenpiteet ovat täsmällisesti määriteltynä hyväksyttäviä jatkossa.

Ehdotus kannaksi: *Laivanrakennusteollisuuden innovaatiotuen tuki-intensiteettiin ja hyväksyttyihin kustannuksiin sekä muihin aineellisiin määräyksiin sovelletaan nykyisen laivanrakennusalan koskevan puiteasiakirjan periaatteita. Vastaavuuslauseke ei sovellu laivanrakennusalaan.*

2. Vastaavuuslauseke

T&K&innovaatioiden valtiontukisääntö on ainoa tukisääntö, joka edes teoriassa mahdollistaa yhteisön sitovien tuki-intensiteettien korottaminen EU:n ulkopuolisten kilpailijoiden käyttämälle tukitasolle:

(kohta 92.) *”Kansainväliseen kauppaan kohdistuvien todellisten tai mahdollisten välittömien tai välillisten vääristymien poistamiseksi tämän jaksonmukaisia yleisiä tuki-intensiteettejä suurempi tuki voidaan hyväksyä, jos yhteisön ulkopuolella sijaitsevat kilpailijat ovat (kolmen viime vuoden aikana) — suoraan tai välillisesti — saaneet tai saavat tukea, jonka intensiteetti vastaa samanlaisiin hankkeisiin, ohjelmiin, tutkimuksiin, kehittämiseen tai teknologiaan myönnetyn tuen intensiteettiä. Jos on todennäköistä, että kansainvälinen kauppa vääristyy kolmen vuoden jälkeenkin kyseisen alan erityisluonteen vuoksi, viitekautta voidaan pidentää vastaavasti...”*

Sääntö on toistaiseksi ollut kuollut kirjain, eikä sitä ole sovellettu kertaakaan sen voimassaolon aikana. Sääntö edustaa kuitenkin nykyiseen ajatteluun huonosti istuvaa ”protektionistista” henkeä.

Ehdotus kannaksi: *Ottaen huomioon, että sääntöä ei olemassaolonsa aikana ole kertaakaan sovellettu, ja erityisesti siksi, että se saattaa tulla sovellettavaksi laivanrakennusalan innovaatiotukiin, esitetään periaate kokonaan poistettavaksi. Sääntöä tulee minimissään selkiyttää niin, että vastaavuuslausetta ei voida soveltaa laivanrakennusalaan.*

3. Kokeellisen kehittämisen tukikelpoisista kustannuksista tehtävät vähennykset

Voimassa oleviin suuntaviivoihin sisältyy periaate, jonka mukaan tilanteissa, joissa kokeellisen kehittämisen seurauksena syntyviä esittely tai pilottihankkeita käytetään myöhemmin kaupallisiin tarkoituksiin, tällaisesta käytöstä saatava tulo on vähennettävä tukikelpoisista kustannuksista. Myös uusi kokeellista tutkimusta koskeva ryhmäpoikkeusasetus sisältää vastaavankaltaisen lausekkeen. Uusi puitesääntö ei kuitenkaan enää sisällä ko kaupallisista tarkoituksista saadun tulon vähentämistä tukikelpoisista kustannuksista.

Esitys kannaksi: Voimassaolevaan T&K&I-sääntelyyn sisältyvä periaate, jonka mukaan kokeellisen kehittämisen tukikelpoisista kustannuksista voidaan tehdä kaupallisesti hyödynnettävien sovellutusten tapauksessa vähennyksiä, olisi perusteltua sisällyttää myös uusiin suuntaviivoihin. Tätä periaatetta ei kuitenkaan laivanrakennusalan erityisolosuhteet huomioden tulisi soveltaa laivanrakennusteollisuuteen.

Pääasiallinen sisältö

Lähtökohtia T&K&innovaatiotuen soveltuvuudelle yhteismarkkinoille

Tutkimus- ja kehitystyön sekä innovoinnin edistäminen on tärkeä perussopimuksen 179 artiklassa määrätty unionin tavoite. Kyseisessä artiklassa määrätään, että ”unioni pyrkii toiminnallaan lujittamaan tieteellistä ja teknologista perustaansa toteuttamalla eurooppalaisen tutkimusalueen, jossa tutkijat, tieteellinen tietämys ja teknologia liikkuvat vapaasti, tukemaan unionin kilpailukyvyyn, myös sen teollisuuden kilpailukyvyyn, kehittämistä sekä edistämään kaikkea tutkimustoimintaa, jota pidetään tarpeellisena ...”.

Eurooppa 2020 -strategiassa määritellään tutkimus- ja kehitystyö avaintekijäksi älykästä, kestävä ja osallistavaa kasvua koskevien tavoitteiden saavuttamiseksi. Tämän vuoksi komissio asetti tavoitteen, jonka mukaan T&K:hon olisi investoitava kolme prosenttia suhteessa unionin BKT:n vuoteen 2020 mennessä. Kehityksen edistämiseksi T&K&I-toiminnan alalla Eurooppa 2020 -strategiassa esitetään Innovaatiunionilippulaivahanke, jonka tavoitteena on parantaa reunaehdoja ja rahoituksen saantia tutkimustyötä ja innovointia varten sen varmistamiseksi, että innovatiiviset ideat voidaan muuntaa kasvua ja työllisyyttä luoviksi tuotteiksi ja palveluiksi. Eurooppa 2020 -tiedonannossa todettiin, mm. että ”valtiontukipolitiikalla voidaan vaikuttaa aktiivisesti ja myönteisesti ... kannustamalla ja tukemalla innovatiivisempaa, tehokkaampaa ja vihreämpää teknologiaa koskevia hankkeita ja helpottamalla julkisen investointituen, riskipääoman ja tutkimus- ja kehitysrahoituksen saantia”. Uusi puitesääntö pyrkii vastaamaan mm. näihin haasteisiin.

Ehdotus on osa EU:n valtiontuki uudistusta, jolla on kolme päätavoitetta. Uudistuksen tavoitteena on ensinnäkin uudistaa valtiontukisääntelyä siten, että valtiontuella edistetään talouskasvua Eurooppa 2020-tavoitteiden mukaisesti. Toiseksi uudistuksella tavoitellaan valtiontukivalvonnan painopisteen siirtämistä eniten kilpailua vääristäviin tapauksiin sisämarkkinoilla. Tällä tarkoitetaan yhtäältä suurten ja kilpailua vääristävien tukien tarkempaa valvontaa, toisaalta vain vähän kilpailua vääristävien tukien yksinkertaisempaa analysointia. Uudistuksen kolmantena tavoitteena on virtaviivaistaa valtiontukisääntöä ja nopeuttaa valtiontukimenettelyä.

Lähtökohtaisesti puiteluonnoksen mukaisen arvioinnin piirissä ovat volyymiltään suuret tai muutoin kilpailuun haitallisesti vaikuttavat tuet. Puitteiden mukaiset tuet tulee ilmoittaa komissiolle ennakoon, eikä tukia saa laittaa täytäntöön ilman komission hyväksyntää.

T&K&I-valtiontukisäännön uudistaminen kytkeytyy olennaisesti myös EU:n valtiontuki uudistuksen yhteydessä uudistettavan valtiontukien ryhmäpoikkeusasetuksen uudelleentarkasteluun.

Ryhmäpoikkeusasetuksen mukaisista T&K&I-tuista ei tarvitse tehdä komissiolle ennakkoilmoitusta, ja tuet voidaan ottaa käyttöön ilman komission hyväksyntää. Komission tavoitteena on ollut lisätä ryhmäpoikkeusten määrää, jotta se voi keskittää valtiontukivalvonnan täytäntöönpanossa huomion tukiin, joilla on suurin vaikutus sisämarkkinoihin. Tyypillisesti pienemmissä ja yksinkertaisemmissa T&K&I-alan tukiohjelmissa sovellettaisiin siten ensisijaisesti ryhmäpoikkeusasetusta

Soveltamisala

Puitteita sovelletaan T&K&I-toimintaan myönnettävään valtiontukeen kaikilla perussopimuksen soveltamisalaan kuuluvilla aloilla. Sen vuoksi niitä sovelletaan myös unionin erityisten valtiontukisääntöjen soveltamisalaan kuuluviin aloihin, ellei kyseisissä säännöissä toisin määrätä.

Uuteen soveltamisalaan kuuluu jatkossa myös laivanrakennusalalle myönnettävä innovaatiotuki. Säännön mukaan *laivanrakennusteollisuuden* valtiontukea koskevien puitteiden (EUVL C 364, 14.12.2011, s. 9) voimassaolon päätyttyä laivanrakennukseen, laivankorjaukseen tai laivakonversioihin myönnettävää innovaatiotukea voidaan myöntää tämän säännön mukaan edelleen aineellisten edellytysten täytyessä ja jos kyseisissä puitteissa kokeelliselle kehittämiselle vahvistetut enimmäistuki-intensiteetit eivät ylity.

Soveltamisalan ulkopuolelle on suljettu tuki vaikeuksissa oleville yrityksille, sellaisina kuin ne on määritelty ao. säännöissä.

Puitteiden soveltamisalaan kuuluvat tukitoimenpiteet

1. *Tuki T&K-hankkeisiin*, joissa tutkimushankkeen tuettu osa kuuluu perustutkimuksen tai soveltavan tutkimuksen alaan; soveltava tutkimus voidaan jakaa teolliseen tutkimukseen ja kokeelliseen kehittämiseen. Tällainen tuki kohdennetaan ensi sijassa markkinoiden toimintapuutteeseen, joka koskee myönteisiä ulkoisvaikutuksia (osaamiseen liittyvät kerrannaisvaikutukset), mutta se voidaan kohdistaa myös markkinoiden toimintapuutteeseen, joka johtuu puutteellisesta ja epäsymmetrisestä informaatiosta tai (etupäässä yhteistyöhankkeissa) puutteellisesta koordinoinnista;

2. *T&K-hankkeisiin liittyviin toteutettavuustutkimuksiin myönnettävä tuki*, jonka tarkoituksena on poistaa markkinoiden toimintapuute, joka liittyy ensi sijassa puutteelliseen ja epäsymmetriseen informaatioon;

3. *Tutkimusinfrastruktuurien rakentamiseen ja parantamiseen myönnettävä tuki*, joka kohdennetaan ensisijaisesti koordinoitavaikeuksista johtuvaan markkinoiden toimintapuutteeseen. Korkealuokkaiset tutkimusinfrastruktuurit ovat yhä tärkeämpi edellytys urauurtavalle tutkimukselle ja innovoinnille, koska ne houkuttelevat lahjakkuuksia maailmanlaajuisesti ja ovat välttämättömiä tieto- ja viestintätekniikan ja keskeisten kehitystä vauhdittavien teknologioiden kannalta;

4. *Innovaatiotoimintaan myönnettävä tuki*, joka kohdennetaan ensisijaisesti markkinoiden toimintapuutteeseen, joka liittyy myönteisiin ulkoisvaikutuksiin (osaamiseen liittyvät kerrannaisvaikutukset), koordinoitavaikeuksiin ja vähemmässä määrin epäsymmetriseen informaatioon. Pk-yritysten osalta innovaatiotukea voidaan myöntää patenttien ja muun aineettoman omaisuuden hankintaan, voimaansaattamiseen ja puolustamiseen, korkeasti koulutetun henkilöstön tilapäiseen siirtämiseen ja innovointiin liittyvien neuvonta- ja tukipalvelujen hankkimiseen. Jotta suuret yritykset tekisivät yhteistyötä pk-yritysten kanssa prosesseihin tai organisointiin liittyvän innovaatiotoiminnan osalta, tukea voidaan myöntää sekä pk-yrityksille että suurille yrityksille näistä toiminnoista aiheutuviin kustannuksiin;

5. *Innovaatioklustereille myönnettävä tuki*, jolla pyritään poistamaan markkinoiden toimintapuutteita, jotka liittyvät klustereiden kehittämistä haittaaviin tai klustereiden välistä vuorovaikutusta ja tiedonvaihtoa rajoittaviin koordinoitongelmiin. Valtiontuki voisi auttaa ratkaisemaan tämän ongelman ensiksikin tukemalla investointeja innovaatioklustereiden yhteiskäytössä oleviin avoimiin infrastruktuureihin ja toiseksi tukemalla klustereiden yhteistoimintaa, verkostoitumista ja koulutustoimintaa.

Enimmäistuki-intensiteetit yrityskoon (pieni/keskisuuri/suuri yritys) mukaan:

Tuki T&K-hankkeisiin

<u>Perustutkimus</u>	100 % / 100 % / 100 %
<u>Teollinen tutkimus</u>	70 % / 60 % / 50 %
- yritysten välisestä yhteistyöstä (suurten yritysten osalta rajat ylittävä tai vähintään yhden pk-yrityksen kanssa) tai yrityksen ja tutkimusorganisaation välisestä yhteistyöstä riippuen	
- tulosten levittämisestä riippuen	80 % / 75 % / 65 %

<u>Kokeellinen kehittäminen</u>	45 % / 35 % / 25 %
- yritysten välisestä yhteistyöstä (suurten yritysten osalta rajat ylittävä tai vähintään yhden pk-yrityksen kanssa) tai yrityksen ja tutkimusorganisaation välisestä yhteistyöstä riippuen	
- tulosten levittämisestä riippuen	60 % / 50 % / 40 %

<u>Tuki toteutettavuustutkimuksiin</u>	50 % / 50 % / 50 %
--	--------------------

<u>Tuki tutkimusinfrastruktuurien rakentamiseen ja parantamiseen</u>	50 % / 50 % / 50 %
--	--------------------

<u>Pk-yrityksille myönnettävä innovaatiotuki</u>	50 % 50 % -
--	-------------

<u>Tuki prosesseihin ja organisointiin liittyvään innovaatiotoimintaan</u>	50 % / 50 % / 15 %
--	--------------------

<u>Tuki innovaatioklustereille</u>	
- investointituki	50 % / 50 % / 50 %
- toimintatuki	50 % / 50 % / 50 %

Tukien ilmoitusvelvollisuus

Näissä puitteissa esitetään sisämarkkinoille soveltuvuutta koskevat kriteerit sellaisten T&K&I-tukiohjelmien ja yksittäisen tuen osalta, joihin sovelletaan SEUT 108 artiklan 3 kohdan mukaista ilmoitusvelvollisuutta.

Tukien hyväksyttävyyden arviointiperiaatteet

Arvioidessaan, voidaanko ilmoitetun tukitoimenpiteen katsoa soveltuvan sisämarkkinoille, komissio analysoi yleensä, varmistaako toimenpidesuunnitelma, että tuen myönteinen vaikutus yhteisen edun mukaisen tavoitteen saavuttamiseen ylittää sen kielteiset vaikutukset kauppaan ja kilpailuun. Komissio katsoo, että tukitoimenpide on perussopimuksen mukainen, jos se täyttää kaikki seuraavat kriteerit:

- (a) *vaikutus selkeästi määritellyn yhteisen edun mukaisen tavoitteen saavuttamiseen*: valtiontukitoimenpiteen tavoitteena on oltava yhteisen edun mukainen tavoite perussopimuksen 107 artiklan 3 kohdan mukaisesti;
- (b) *tukitoimenpiteiden tarve*: valtiontukitoimenpide olisi kohdennettava tilanteeseen, jossa tuella saadaan aikaan sellainen merkittävä vaikutus, johon ei päästä markkinoiden omin toimin, esimerkiksi korjaamalla markkinoiden toimintapuute tai puuttamalla oikeudenmukaisuutta tai koheesiota koskevaan ongelmaan;
- (c) *toimenpiteen tarkoituksenmukaisuus*: ehdotetun tukitoimenpiteen on oltava yhteisen edun mukaisen tavoitteen saavuttamiseen soveltuva politiikan väline;
- (d) *kannustava vaikutus*: tuen on muutettava yrityksen toimintatapaa niin, että se harjoittaa sellaista ylimääräistä toimintaa, jota se ei harjoittaisi ilman tukea tai harjoittaisi rajoitetusti tai eri tavalla taikka eri paikassa;
- (e) *tuen oikeasuhteisuus (tuen rajaaminen välttämättömään)*: tuen määrä ja intensiteetti on rajattava vähimmäismäärään, joka tarvitaan kyseisen yrityksen tekemien investointien tai harjoittamien toimintojen lisäämiseksi;
- (f) *kilpailuun ja jäsenvaltioiden väliseen kauppaan kohdistuvien kohtuuttomien kielteisten vaikutusten välttäminen*: tuen kielteisten vaikutusten on oltava riittävän rajoitettuja niin, että toimenpiteen kokonaisvaikutus on myönteinen;
- (g) *tuen läpinäkyvyys*: jäsenvaltioilla, komissiolla, talouden toimijoilla ja kansalaisilla on oltava mahdollisuus saada helposti käyttöönsä kaikki tarvittavat säädökset ja muut tuen myöntämistä koskevat tarpeelliset tiedot.

Eräiden tukiohjelmamuotojen kokonaisvaikutuksen selvittämiseksi voidaan edellyttää myös jälkiarviointia. Komissio voi tällaisissa tapauksissa rajoittaa ohjelmien kestoa (yleensä enintään neljään vuoteen) niin, että ohjelman voimassaolon jatkamisesta voidaan ilmoittaa myöhemmin.

Tukiohjelmien arviointivelvoite

Varmistaakseen, että kilpailun ja kaupan vääristyminen on rajallista, komissio voi edellyttää, että tiettyihin tukiohjelmiin sovelletaan aikarajoitusta (yleensä enintään neljä vuotta) ja arviointivelvoitetta. Arvioinnit olisi suoritettava erityisesti sellaisten tukiohjelmien osalta, joissa mahdollinen vääristymä on erityisen suuri, toisin sanoen ne voivat rajoittaa kilpailua merkittävästi, jos niiden täytäntöönpanoa ei tarkisteta hyvissä ajoin.

Arvioinnin tavoitteiden vuoksi ja jotta voidaan pitää jäsenvaltioihin ja pienempiin tukitoimenpiteisiin kohdistuva hallinnollinen rasitus kohtuullisena, tätä vaatimusta sovelletaan vain tukiohjelmiin, joiden talousarvio on suuri tai joihin sisältyy uusia ominaispiirteitä, tai kun on odotettavissa merkittäviä markkinoihin, teknologiaan tai sääntelyyn liittyviä muutoksia. Arvioinnin tekijän on oltava valtiontuen myöntävästä viranomaisesta riippumaton asiantuntija, ja se on tehtävä yhteisten menetelmien mukaisesti. Arviointi on myös julkistettava.

Voimaantulo

Uusien valtiontukipuitteiden on tarkoitus tulla voimaan 1.7.2014

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta

EU:n toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 107-108 artiklojen mukaan valtiontukien sääntely kuuluu komission toimivaltaan. Komissiolla on yksinoikeus Euroopan unionin tuomioistuimen

valvonnan alla antaa yksityiskohtaisia sääntöjä koskien tukien hyväksyttävyyttä 107 artiklan 2 ja 3 kohtien nojalla. Jäsenvaltioita kuullaan asiantuntijan roolissa.

Käsittely Euroopan parlamentissa

EU:n valtiontukisääntely kuuluu komission yksinomaiseen toimivaltaan. Euroopan parlamentilla ei ole muodollista toimivaltaa asiassa.

Kansallinen valmistelu

Asia käsitellään 6.2.2014 EU-asioiden komitean alaisessa EU-12 kilpailu, valtiontuki- ja hankintajaoston kokouksessa. Asia käsitellään myös EU-13 elinkeinopolitiikan jaostossa (6.2.2014) sekä EU-20 tutkimus ja innovaatiot jaostossa.

Eduskuntakäsittely

-

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Ehdotus ei edellytä suoria muutoksia kansalliseen lainsäädäntöön. Ehdotuksella saattaisi olla välillisiä vaikutuksia Suomen yritystukilainsäädäntöön. Suuntaviivaluonnos ei sisällä Ahvenanmaan toimivaltaan kuuluvia kysymyksiä.

Taloudelliset vaikutukset

EU:n valtiontukisääntely asettaa puitteet valtiontukien myöntämiselle kansallisesti. Suuntaviivaluonnoksella ei vaikuteta tukimäärärahoihin.

Suuntaviivaluonnoksella voi olla välillisiä vaikutuksia Suomen yritystukijärjestelmiin. Esitys kuitenkin keventää tukien ennakkoilmoitusvelvollisuudesta koituvia hallinnollisia rasitteita merkittävästi. Tämä koskee ennen kaikkea Innovaatiorahoituskeskus Tekesin myöntämiä tukia.

Arvioita säännön soveltuvuudesta Suomessa:

Innovaatiorahoituskeskus Tekesin nykyiset tukiohjelmat (t&k- tuet, tuet nuorille innovatiivisille yrityksille, tuki innovaatiopalveluiden hankintaan) voidaan toteuttaa jatkossa yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen muodossa. Tukien kokonaismäärä on ollut vuositasolla noin 200-250 miljoonaa euroa. Käytännössä tämä tarkoittaa, että näihin tukiin sovelletaan jatkossa ryhmäpoikkeusasetuksen (RPA) periaatteita, ja tukia ei enää tarvitse ennakkoilmoittaa SEUT artiklan 108 kohdan 3 mukaisesti Euroopan komissiolle ennen käyttöönottoa. Menettely mahdollistaa tältä osin hallinnollisen taakan merkittävän keventymisen.

Jos innovaatorahoituskeskus Tekes päättää ottaa käyttöönsä uusia RPA:n ulkopuolisia tukiohjelmia, tulee sääntöä soveltaa tällaisiin tukiohjelmiin.

Puitteita tullaan soveltamaan em. lisäksi jatkossa silloin, jos laivanrakennusteollisuudelle päätetään myöntää nykyisen järjestelmän kaltaisia innovaatiotukia.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

Asiakirjat

Puitteet tutkimus- ja kehitystyöhön sekä innovaatiotoimintaan myönnettävälle valtiontuelle

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Kari Virtanen, TEM, kari.virtanen@tem.fi; 050 591 9806
Olli Hyvärinen, TEM, oli.hyvarinen@tem.fi; 050 3963619

EUTORI-tunnus

Liitteet puiteasiakirja

Viite

Asiasanat	jaosto kilpailu-, valtiontuki- ja hankintajaosto (EU 12), tutkimus- ja kehittämistoiminta, valtiontuki, innovaatiot
Hoitaa	TEM
Tiedoksi	ALR, EUE, LVM, MAVI, MMM, OKM, OM, PE, PLM, SM, STM, UM, VM, VNK, YM

Bryssel XXX
[...] (2013) XXX draft

Kilpailun pääosaston yksiköiden asiakirja – luonnos,

annettu XXX,

**Puitteet tutkimus- ja kehitystyöhön sekä innovaatiotoimintaan myönnettävälle
valtiontuelle**

Kilpailun pääosaston yksiköiden asiakirja – luonnos,

annettu **XXX**,

Puitteet tutkimus- ja kehitystyöhön sekä innovaatiotoimintaan myönnettävälle valtiontuelle

*Tämä asiakirja ei edusta Euroopan komission virallista kantaa.
Eräät säännöt, kuten ne, jotka vastaavat yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen luonnoksessa vahvistettuja
samanlaisia sääntöjä tai koskevat Euroopan yhteisen edun mukaisia tärkeitä hankkeita, ovat edelleen
harkinnassa ja voivat siksi muuttua.*

Sisällys

Johdanto.....	4
1. Soveltamisala ja määritelmät	5
1.1. Soveltamisala.....	5
1.2. Puitteiden soveltamisalaan kuuluvat tukitoimenpiteet	6
1.3. Määritelmät.....	7
2. Perussopimuksen 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu valtiontuki.....	12
2.1. Tutkimus- ja tiedonlevittämisorganisaatiot sekä tutkimusinfrastruktuurit valtiontuen saajina 12	
2.1.1. Muun kuin taloudellisen toiminnan julkinen rahoittaminen	13
2.1.2. Taloudellisen toiminnan julkinen rahoittaminen	14
2.2. Epäsuora valtiontuki yrityksille julkisesti rahoitettujen tutkimus- ja tiedonlevittämisorganisaatioiden ja tutkimusinfrastruktuurien kautta	14
2.2.1. Yritysten puolesta harjoitettava tutkimustoiminta (sopimusperusteinen tutkimus tai tutkimuspalvelut)	15
2.2.2. Yhteistyö yritysten kanssa	15
2.3. Tutkimuspalvelujen julkiset hankinnat.....	16
3. Yhteiset arviointiperiaatteet	18
4. Tuen soveltuvuus sisämarkkinoille perussopimuksen 107 artiklan 3 kohdan b alakohdan nojalla	19
5. Tuen soveltuvuus sisämarkkinoille perussopimuksen 107 artiklan 3 kohdan c alakohdan nojalla	19
5.1. Vaikutus selkeästi määritellyn yhteisen edun mukaisen tavoitteen saavuttamiseen	19
5.1.1. Yleiset edellytykset.....	19
5.1.2. Yksittäistä tukea koskevat lisäedellytykset	20
5.2. Tukitoimenpiteiden tarve	20

5.2.1.	Yleiset edellytykset.....	20
5.2.2.	Yksittäistä tukea koskevat lisäedellytykset	22
5.3.	Tukitoimenpiteen tarkoituksenmukaisuus	22
5.3.1.	Tarkoituksenmukaisuus verrattuna vaihtoehtoihin politiikan välineisiin	22
5.3.2.	Tarkoituksenmukaisuus verrattuna muihin tukivälineisiin	23
5.4.	Kannustava vaikutus	24
5.4.1.	Yleiset edellytykset.....	24
5.4.2.	Yksittäistä tukea koskevat lisäedellytykset	24
5.5.	Tuen oikeasuhteisuus	26
5.5.1.	Yleiset edellytykset.....	26
5.5.2.	Yksittäistä tukea koskevat lisäedellytykset	28
5.6.	Kilpailuun ja kauppaan kohdistuvien kohtuuttomien kielteisten vaikutusten välttäminen	
	30	
5.6.1.	Yleisiä näkökohtia.....	30
5.6.2.	Tukiohjelmat	31
5.6.3.	Yksittäistä tukea koskevat lisäedellytykset	32
5.7.	Läpinäkyvyys	34
6.	Arviointi	34
7.	Raportointi ja seuranta	35
8.	Voimaantulo ja soveltaminen.....	35
9.	Uudelleentarkastelu.....	35
	Liite I – Tukikelpoiset kustannukset.....	37
	Liite II – Tuen enimmäisintensiteetit	39

JOHDANTO

1. Jotta valtiontuki ei vääristäisi kilpailua sisämarkkinoilla ja vaikuttaisi jäsenvaltioiden väliseen kauppaan yhteisen edun vastaisella tavalla, Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen, jäljempänä 'perussopimus', 107 artiklan 1 kohdassa määrätään periaatteesta, jonka mukaan valtiontuki on kiellettyä. Tietyissä tapauksissa valtiontuki voidaan kuitenkin katsoa sisämarkkinoille soveltuvaksi perussopimuksen 107 artiklan 2 ja 3 kohdan nojalla.
2. Tutkimus- ja kehitystyön sekä innovoinnin ('T&K&I') edistäminen on tärkeä perussopimuksen 179 artiklassa määrätty unionin tavoite. Kyseisessä artiklassa määrätään, että "[u]nioni pyrkii toiminnallaan lujittamaan tieteellistä ja teknologista perustaansa toteuttamalla eurooppalaisen tutkimusalueen, jossa tutkijat, tieteellinen tietämys ja teknologia liikkuvat vapaasti, tukemaan unionin kilpailukyvyyn, myös sen teollisuuden kilpailukyvyyn, kehittämistä sekä edistämään kaikkea tutkimustoimintaa, jota pidetään tarpeellisena (...)". Perussopimuksen 180–190 artiklassa määritetään tähän tavoitteeseen liittyvä toiminta sekä monivuotisen puiteohjelman soveltamisala ja toteutus.
3. Eurooppa 2020 -strategiassa¹ määritellään tutkimus- ja kehitystyö ('T&K') avaintekijäksi älykästä, kestäväää ja osallistavaa kasvua koskevien tavoitteiden saavuttamiseksi. Tämän vuoksi komissio on asettanut tavoitteen, jonka mukaan T&K:hon olisi investoitava kolme prosenttia suhteessa unionin bruttokansantuotteeseen (BKT) vuoteen 2020 mennessä. Kehityksen edistämiseksi T&K&I-toiminnan alalla Eurooppa 2020 -strategiassa esitetään Innovaatiunioni-lippulaivahanke², jonka tavoitteena on parantaa reunaehtoja ja rahoituksen saantia tutkimustyötä ja innovointia varten sen varmistamiseksi, että innovatiiviset ideat voidaan muuntaa kasvua ja työllisyyttä luoviksi tuotteiksi ja palveluiksi³. Eurooppa 2020 -tiedonannossa todettiin, että myös "valtiontukipolitiikalla voidaan vaikuttaa aktiivisesti ja myönteisesti ... kannustamalla ja tukemalla innovatiivisempaa, tehokkaampaa ja vihreämpää teknologiaa koskevia hankkeita ja helpottamalla julkisen investointituen, riskipääoman ja tutkimus- ja kehitysrahoituksen saantia".
4. Vaikka yleisesti katsotaan, että markkinat, joilla on kilpailua, tuottavat hyviä tuloksia hinnan, tuotoksen ja resurssien käytön kannalta, valtiontuella voidaan parantaa markkinoiden toimintaa olosuhteissa, joissa on havaittu markkinoiden toimintapuute⁴, ja siten ne edistävät älykästä, kestäväää ja osallistavaa kasvua. T&K&I-toiminnassa voi syntyä markkinoiden toimintapuute esimerkiksi siksi, että

¹ KOM(2010) 2020 lopullinen, 3.3.2010.

² KOM(2010) 546 lopullinen, 6.10.2010.

³ Unionin T&K-menot yhteensä (joista noin 2/3 oli julkisia ja 1/3 yksityisiä) olivat 2,03 prosenttia suhteessa BKT:hen vuonna 2011 eli 0,21 prosenttiyksikköä enemmän kuin vuonna 2005 (EUROSTATin tilastot pääindikaattoreista:

http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/europe_2020_indicators/headline_indicators). Vaikka yksityisten T&K-menojen osuus suhteessa BKT:hen on kasvanut hieman vuodesta 2008, jäsenvaltioiden, toimialojen ja yksittäisten toimijoiden välillä on suuria eroja (Euroopan komissio, "Research and Innovation performance in EU Member States and Associated Countries 2013").

⁴ "Markkinoiden toimintapuuteella" tarkoitetaan tilanteita, joissa markkinat eivät omin voimin toimi taloudellisesti tehokkaalla tavalla.

markkinatoimijat eivät yleensä ota huomioon muista talouden toimijoista johtuvia (myönteisiä) ulkoisvaikutuksia ja sen vuoksi niiden T&K&I-toiminnan taso on liian alhainen yhteiskunnan näkökulmasta tarkasteltuna. T&K&I-hankkeet voivat kärsiä myös riittämättömästä rahoituksen saannista (epäsymmetrisen informaation vuoksi) tai yritysten välisistä koordinoitongelmista. Sen vuoksi T&K&I-tuki voi soveltua sisämarkkinoille, jos sen voidaan odottaa lievittävän markkinoiden toimintapuutetta ja edistävän Euroopan yhteisen edun mukaisen tärkeän hankkeen toteuttamista tai helpottavan tiettyjen taloudellisten toimintojen kehittämistä, eikä tuesta aiheutuva kilpailun ja kaupan vääristyminen ole vastoin yhteistä etua, jonka komissio katsoo näissä puitteissa tarkoittavan ensi sijassa taloudellista tehokkuutta.

5. T&K&I-tukea perustellaan ensi sijassa perussopimuksen 107 artiklan 3 kohdan b ja c alakohdalla. Komissio voi näiden määräysten nojalla katsoa sisämarkkinoille soveltuvaksi valtiontuen, joka edistää Euroopan yhteisen edun mukaisen tärkeän hankkeen toteuttamista tai helpottaa tiettyjen taloudellisten toimintojen edistämistä unionissa, jos kyseinen tuki ei muuta kaupankäynnin edellytyksiä yhteisen edun kanssa ristiriitaisella tavalla.
6. Komissio esitteli valtiontuki uudistusta koskevassa tiedonannossa⁵ kolme valtiontukien valvonnan uudistamiseen liittyvää tavoitetta:
 - (a) kestävän, älykkään ja osallistavan kasvun edistäminen kilpailuun perustuvilla sisämarkkinoilla;
 - (b) ennakoarvioinnin keskittäminen tapauksiin, joilla on suurin vaikutus sisämarkkinoihin, ja yhteistyön tiivistäminen jäsenvaltioiden kanssa valtiontukisääntöjen täytäntöönpanossa;
 - (c) sääntöjen sujuvoittaminen ja päätöksenteon nopeuttaminen.
7. Tiedonannossa kehoitettiin erityisesti omaksumaan eri suuntaviivojen ja puitteiden tarkistusta koskeva yhteinen lähestymistapa, joka perustuisi sisämarkkinoiden lujittamiseen, julkisten menojen vaikuttavuuden parantamiseen kanavoimalla valtiontuki paremmin yhteisen edun mukaisiin tavoitteisiin, kannustavan vaikutuksen suurempaan valvontaan, tuen rajoittamiseen tarvittavaan vähimmäismäärään sekä kilpailuun ja kauppaan mahdollisesti kohdistuvien tuen kielteisten vaikutusten arviointiin. Näissä puitteissa esitetyt soveltuvuusedellytykset perustuvat tähän yhteiseen lähestymistapaan, ja niitä sovelletaan ilmoitettuihin tukiohjelmiin ja yksittäiseen tukeen.

1. SOVELTAMISALA JA MÄÄRITELMÄT

1.1. Soveltamisala

8. Näitä puitteita sovelletaan T&K&I-toimintaan myönnettävään valtiontukeen kaikilla perussopimuksen soveltamisalaan kuuluvilla aloilla⁶. Sen vuoksi niitä sovelletaan

⁵ COM(2012) 209 final, 8.5.2012.

⁶ Laivanrakennusteollisuuden valtiontukea koskevien puitteiden (EUVL C 364, 14.12.2011, s. 9) voimassaolon päätyttyä laivanrakennukseen, laivankorjaukseen tai laivakonversioihin myönnettävää innovaatiotukea voidaan myöntää edelleen aineellisten edellytysten täyttyessä ja jos kyseisissä puitteissa kokeelliselle kehittämiselle vahvistetut enimmäistuki-intensiteetit eivät ylity. Lisäksi edellytetään, että tuki liittyy innovatiivisten tuotteiden ja menetelmien ensimmäiseen teolliseen sovellukseen, eli tuotteisiin tai menetelmiin, jotka ovat unionin laivanrakennusalan tämänhetkiseen huipputasoon verrattuna teknisesti

myös unionin erityisten valtiontukisääntöjen soveltamisalaan kuuluviin aloihin, ellei kyseisissä säännöissä toisin määrätä.

9. Valtiontukea ei ole sellainen unionin rahoitus, jota komissio hallinnoi keskitetysti, joko suoraan tai välillisesti (toisin sanoen hallinnoija on Euroopan komissio, sen toimeenpanovirasto, perussopimuksen 185 ja 187 artiklan perusteella perustettu yhteisyritys tai mikä tahansa muu sellainen täytäntöönpanoelin, joka ei ole suoraan tai välillisesti jäsenvaltioiden määräysvallassa)⁷. Jos tällaiseen unionin rahoitukseen yhdistyy muuta julkista rahoitusta, vain viimeksi mainitun katsotaan määrittävän, noudatetaanko ilmoituskynnysarvoja ja tuen enimmäisintensiteettejä⁸, tai onko näiden puitteiden yhteydessä arvioitava tuen soveltuvuutta sisämarkkinoille.
10. Näiden puitteiden soveltamisalaan ei kuulu T&K&I-tuki vaikeuksissa oleville yrityksille, sellaisina kuin ne on määritelty valtiontuesta vaikeuksissa olevien yritysten pelastamiseksi ja rakenneuudistukseksi annetuissa yhteisön suuntaviivoissa⁹, sellaisina kuin ne ovat muutettuina tai korvattuina.
11. Arvioidessaan T&K&I-tukea, jota myönnetään tuensaajalle, jolle on annettu sellaiseen komission aikaisempaan päätökseen perustuva maksamaton perintämääräys, jossa tuki on todettu sääntöjenvastaiseksi ja sisämarkkinoille soveltumattomaksi, komissio ottaa huomioon vielä perimättä oleman tukimäärän¹⁰.

1.2. Puitteiden soveltamisalaan kuuluvat tukitoimenpiteet

12. Komissio on määrittänyt joitakin T&K&I-toimenpiteitä, joihin myönnettävä valtiontuki voidaan tietyin edellytyksin katsoa perussopimuksen 107 artiklan 3 kohdan b ja c alakohdan mukaiseksi:
 - (a) **tuki T&K-hankkeisiin**, joissa tutkimushankkeen tuettu osa kuuluu perustutkimuksen tai soveltavan tutkimuksen alaan; soveltava tutkimus voidaan jakaa teolliseen tutkimukseen ja kokeelliseen kehittämiseen¹¹. Tällainen tuki kohdennetaan ensi sijassa markkinoiden toimintapuutteeseen, joka koskee myönteisiä ulkoisvaikutuksia (osaamiseen liittyvät kerrannaisvaikutukset), mutta se voidaan kohdistaa myös markkinoiden toimintapuutteeseen, joka johtuu puutteellisesta ja epäsymmetrisestä informaatiosta tai (etupäässä yhteistyöhankkeissa) puutteellisesta koordinoinnista;

uusia tai huomattavasti parempia ja joihin liittyy teknologisen tai teollisen epäonnistumisen riski. Innovatiivisilla tuotteilla tarkoitetaan edelleen uutta alustyyppiä, jonka määrittää mahdollisen uuden laivasarjan ensimmäinen alus (prototyyppi), tai aluksen innovatiivisia osia, jotka voidaan erottaa aluksesta erillisinä osina; innovatiivisilla menetelmillä uusien menetelmien kehittämistä ja täytäntöönpanoa tuotannon, hallinnon, logistiikan tai suunnittelun aloilla; innovatiivisiin tuotteisiin ja menetelmiin sisältyvät edelleen laatuun ja suorituskykyyn liittyvät ympäristöalan parannukset, kuten polttoaineen kulutuksen optimointi, koneiden aiheuttamien päästöjen ja jätteiden vähentäminen ja turvallisuuden parantaminen.

⁷ Kuten Horisontti 2020 tai yritysten kilpailukykyä ja pk-yrityksiä koskeva ohjelma (COSME).

⁸ Ks. [yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen johdanto-osan 26 kappale ja 9 artiklan 1 kohta].

⁹ EUVL L 244, 1.10.2004, s. 2, sellaisina kuin ne ovat jatkettuina EUVL:ssä C 156, 9.7.2009, s. 3, ja EUVL:ssä C 296, 2.10.2012, s. 3.

¹⁰ Ks. yhdistetyt asiat T-244/93 ja T-486/93, *TWD Textilwerke Deggendorf GmbH v. Euroopan yhteisöjen komissio*, tuomio 13.9.1995, Kok., s. II-02265.

¹¹ Komissio pitää T&K-toiminnan jakamista myös jatkossa eri luokkiin hyödyllisenä, vaikka toiminta voi noudattaa ennemminkin interaktiivista kuin lineaarista innovaatiomallia.

- (b) T&K-hankkeisiin liittyviin **toteutettavuustutkimuksiin myönnettävä tuki**, jonka tarkoituksena on poistaa markkinoiden toimintapuute, joka liittyy ensi sijassa puutteelliseen ja epäsymmetriseen informaatioon;
 - (c) **tutkimusinfrastruktuurien rakentamiseen ja parantamiseen myönnettävä tuki**, joka kohdennetaan ensisijaisesti koordinoitavaikeuksista johtuvaan markkinoiden toimintapuutteeseen. Korkealuokkaiset tutkimusinfrastruktuurit ovat yhä tärkeämpi edellytys urauurtavalle tutkimukselle ja innovoinnille, koska ne houkuttelevat lahjakkuuksia maailmanlaajuisesti ja ovat välttämättömiä tieto- ja viestintätekniikan ja keskeisten kehitystä vauhdittavien teknologioiden¹² kannalta;
 - (d) **innovaatiotoimintaan myönnettävä tuki**, joka kohdennetaan ensisijaisesti markkinoiden toimintapuutteeseen, joka liittyy myönteisiin ulkoisvaikutuksiin (osaamiseen liittyvät kerrannaisvaikutukset), koordinoitavaikeuksiin ja vähemmässä määrin epäsymmetriseen informaatioon. Pienten ja keskisuurten yritysten ('pk-yritykset') osalta innovaatiotukea voidaan myöntää patenttien ja muun aineettoman omaisuuden hankintaan, voimaanssaattamiseen ja puolustamiseen, korkeasti koulutetun henkilöstön tilapäiseen siirtämiseen ja innovointiin liittyvien neuvonta- ja tukipalvelujen hankkimiseen. Jotta suuret yritykset tekisivät yhteistyötä pk-yritysten kanssa prosesseihin tai organisointiin liittyvän innovaatiotoiminnan osalta, tukea voidaan myöntää sekä pk-yrityksille että suurille yrityksille näistä toiminnoista aiheutuviin kustannuksiin;
 - (e) **innovaatioklustereille myönnettävä tuki**, jolla pyritään poistamaan markkinoiden toimintapuutteita, jotka liittyvät klustereiden kehittämistä haittaaviin tai klustereiden välistä vuorovaikutusta ja tiedonvaihtoa rajoittaviin koordinoitongelmiin. Valtiontuki voisi auttaa ratkaisemaan tämän ongelman ensiksikin tukemalla investointeja innovaatioklustereiden yhteiskäytössä oleviin avoimiin infrastruktuureihin ja toiseksi tukemalla klustereiden yhteistoimintaa, verkostoitumista ja koulutustoimintaa.
13. Jäsenvaltioiden on periaatteessa ilmoitettava T&K&I-tuki perussopimuksen 108 artiklan 3 kohdan mukaisesti, lukuun ottamatta toimenpiteitä, jotka täyttävät Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 92 ja 93 artiklan soveltamisesta tiettyihin valtion monialaisen tuen muotoihin annetun asetuksen (EY) N:o 994/98 muuttamisesta 22 päivänä heinäkuuta 2013 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 733/2013 1 artiklan nojalla annetussa ryhmäpoikkeusasetuksessa säädetyt edellytykset¹³.
14. Näissä puitteissa esitetään sisämarkkinoille soveltuvuutta koskevat kriteerit sellaisten T&K&I-tukiohjelmien ja yksittäisen tuen osalta, joihin sovelletaan perussopimuksen 108 artiklan 3 kohdan mukaista ilmoitusvelvollisuutta.

1.3. Määritelmät

15. Näissä puitteissa tarkoitetaan:

- (a) **'tapauskohtaisella tuella'** tukea, jota ei myönnetä tukiohjelman perusteella;

¹² Keskeiset kehitystä vauhdittavat teknologiat on määritelty tiedonannossa COM(2012) 341 final, 26.6.2012.

¹³ EUVL L 204, 31.7.2013, s. 11.

- (b) **'tuella'** toimenpiteitä, jotka täyttävät kaikki perussopimuksen 107 artiklan 1 kohdassa määrätty perusteet;
- (c) **'tuki-intensiteetillä'** tuen bruttomäärää ilmaistuna prosentteina hankkeen tukikelpoisista kustannuksista ennen verojen tai muiden maksujen vähentämistä. Jos tukea annetaan muussa muodossa kuin avustuksena, tuen määrä on tuen bruttoavustusekvivalentti. Useammassa erässä maksettava tuki diskontataan myöntämishetken arvoon. Diskonttauksessa ja laskettaessa halpakorkoisen lainan sisältämän tuen määrää viitekorkona¹⁴ on käytettävä avustuksen myöntämisaikakohtana voimassa ollutta korkoa. Tuki-intensiteetti lasketaan tuensaajakohtaisesti;
- (d) **'tukiohjelmalla'** säädöstä, jonka perusteella yksittäisiä tukia voidaan muita täytäntöönpanotoimenpiteitä vaatimatta myöntää yrityksille, jotka määritellään siinä yleisesti ja käsitteellisesti, sekä säädöstä, jonka perusteella tiettyyn hankkeeseen liittymätöntä tukea voidaan myöntää yhdelle tai useammalle yritykselle;
- (e) **'soveltavalla tutkimuksella'** teollista tutkimusta, kokeellista kehittämistä tai molempien yhdistelmää;
- (f) **'markkinaehtoisuudella'** sitä, että sopimuspuolten välisen liiketoimen ehdot eivät poikkea ehdoista, joista olisi sovittu riippumattomien yritysten välillä, ja niihin ei sisälly kilpailuvastaista yhteistyötä. Liiketoimea varten järjestettävän avoimen ja ehtoja sisältämättömän tarjouskilpailun katsotaan täyttävän markkinaehtoperiaatteen;
- (g) **'kaupallisella hankinnalla'** sellaisten tutkimuspalvelujen ostamista, joista kaikki saatava hyöty koituu yksinomaan hankintaviranomaiselle tai hankintayksikölle käytettäväksi tämän omassa liiketoiminnassa edellyttäen, että se korvaa ne kokonaan;
- (h) **'tuen myöntämispäivällä'** päivää, jolloin tuensaajalle myönnetään laillinen oikeus tuensaantiin asiaan sovellettavan kansallisen lainsäädännön nojalla;
- (i) **'todellisella yhteistyöllä'** yhteistyötä tietämyksen tai teknologian siirtämiseksi tai työnjakoon perustuvan yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi; osapuolet määrittelevät yhdessä yhteistyöhankkeen laajuuden ja jakavat sen riskit ja saadut tulokset. Alihankintaa ei katsota todelliseksi yhteistyöksi;
- (j) **'kokeellisella kehittämisellä'** olemassa olevan tieteellisen, teknisen, liiketoiminta- ja muun relevantin tiedon ja taitojen hankkimista, yhdistämistä, muokkaamista ja käyttöä, jonka tavoitteena on kehittää uusia tai parannettuja tuotteita, prosesseja tai palveluja. Tämä voi kattaa myös esimerkiksi toiminnan, jonka tarkoituksena on uusien tuotteiden, prosessien tai palveluiden peruskäsitteiden määrittely, suunnittelu ja dokumentointi. Kokeellinen kehittäminen voi käsittää uusien tai parannettujen tuotteiden, prosessien tai palvelujen prototyypit, esittely- ja pilottihankkeet, testauksen ja validoinnin ympäristössä, joka edustaa käytännön toimintaolosuhteita, kun ensisijaisena tavoitteena on tehdä uusia teknisiä parannuksia tuotteisiin, prosesseihin tai palveluihin, jotka eivät ole vielä suurelta osin vakiintuneet. Tämä voi kattaa kaupallisesti hyödynnettävissä olevien prototyyppien ja pilottihankkeiden

¹⁴ Ks. komission tiedonanto viite- ja diskonttokorkojen määrittämisessä sovellettavan menetelmän tarkistamisesta (EUVL C 14, 19.1.2008, s. 6) tai kyseisen tiedonannon mahdollisesti korvaava säädös.

kehittämisen, kun prototyyppi on pakostakin lopullinen kaupallinen tuote ja kun sen tuottaminen pelkästään esittelyä ja validointia varten olisi liian kallista. Kokeellinen kehittäminen ei kata olemassa oleviin tuotteisiin, tuotantolinjoihin, valmistusmenetelmiin, palveluihin tai muihin meneillään oleviin toimintoihin rutiininomaisesti tai säännöllisin väliajoin tehtäviä muutoksia, vaikka kyseiset muutokset merkitsisivät parannuksia¹⁵;

- (k) **'toteutettavuustutkimuksella'** hankkeen potentiaalin arviointia ja analysointia; toteutettavuustutkimuksen tavoitteena on tukea päätöksentekomenettelyä kartoittamalla objektiivisesti ja rationaalisesti hankkeen vahvuudet ja heikkoudet, mahdollisuudet ja uhat sekä yksilöimällä sen toteuttamiseen tarvittavat resurssit sekä onnistumismahdollisuudet;
- (l) **'täysimääräisellä kohdentamisella'** sitä, että tutkimusorganisaatio, tutkimusinfrastruktuuri tai julkinen ostaja saa täysimääräisen taloudellisen hyödyn immateriaalioikeuksista pitämällä ne kokonaan hallinnassaan, erityisesti omistusoikeuden ja lisensiointioikeuden osalta. Tästä voi olla kyse myös silloin, jos tutkimusorganisaatio tai -infrastruktuuri (tai julkinen ostaja) päättää tehdä kyseisiä oikeuksia koskevia lisäsopimuksia, mukaan luettuina oikeuksien lisensiointi yhteistyökumppanille (tai yrityksille);
- (m) **'perustutkimuksella'** kokeellista tai teoreettista työtä, jolla pyritään pääasiassa hankkimaan uutta tietoa ilmiöiden tai havaittavissa olevien tosiseikkojen perusperiaatteista, ja joilla ei ensisijaisesti pyritä mihinkään tiettyyn kaupalliseen päämäärään tai tavoitteeseen¹⁶;
- (n) **'bruttoavustusekvivalentilla'** tuen diskontattua arvoa ilmaistuna prosenttiosuutena tukikelpoisten kustannusten diskontatusta arvosta, joka on laskettu tuen myöntämisaikajakohtana sovellettavan diskonttokoron perusteella;
- (o) **'korkeasti koulutetulla henkilöstöllä'** henkilöstöä, jolla on korkea-asteen loppututkinto ja vähintään viiden vuoden ammatillinen kokemus, joka voi sisältää myös tohtorinkoulutuksen;
- (p) **'yksittäisellä tuella'** tietylle yritykselle myönnettyä tukea, joka sisältää tapauskohtaisen tuen ja tukiohjelman perusteella myönnetyn tuen;
- (q) **'teollisella tutkimuksella'** suunniteltua tutkimusta tai uuden tiedon ja taitojen hankkimiseen pyrkiviä kriittisiä tutkimuksia, joiden tavoitteena on, että näitä tietoja voidaan käyttää uusien tuotteiden, prosessien tai palveluiden kehittämiseen tai että olemassa olevat tuotteet, prosessit tai palvelut paranevat huomattavasti. Se kattaa monimutkaisten järjestelmien komponenttien luomisen ja voi sisältää prototyyppien rakentamisen laboratorioympäristössä tai ympäristössä, johon liittyy simuloituja rajapintoja olemassa olevien järjestelmien kanssa, sekä sellaisten pienen mittakaavan pilottituotantolinjojen rakentamisen, joilla testataan ja validoidaan tuotantomenetelmää, kun niitä tarvitaan teolliseen tutkimukseen ja erityisesti geneerisen teknologian validointiin¹⁷;
- (r) **'innovaatiotoiminnan neuvontapalveluilla'** konsultointia, avustamista ja koulutusta tietämyksen siirtoa, aineettoman omaisuuden hankkimista, suojelua

¹⁵ Kokeellinen kehittäminen vastaa yleensä teknologian valmiustasoja 5–8.

¹⁶ Perustutkimus vastaa yleensä teknologian valmiustasoa 1.

¹⁷ Teollinen tutkimus vastaa yleensä teknologian valmiustasoja 2–4.

ja hyödyntämistä sekä standardien ja niiden säännösten, joihin standardit on sisällytetty, käyttöä varten;

- (s) **'innovaatioklustereilla'** riippumattomien yritysten (kuten innovatiivisten uusien yritysten, pienten, keskisuurten ja suurten yritysten sekä tutkimus- ja tiedonlevittämisorganisaatioiden, voittoa tavoittelemattomien järjestöjen ja muiden talouden toimijoiden) rakenteita tai organisoituja ryhmittymiä, joiden tarkoituksena on lisätä innovaatiotoimintaa edistämällä infrastruktuurin yhteiskäyttöä ja osaamisen ja asiantuntemuksen vaihtoa sekä osallistumalla tehokkaasti osaamisen siirtoon, verkostoitumiseen, tietojen levittämiseen ja yhteistoimintaan klusteriin kuuluvien yritysten ja muiden järjestöjen keskuudessa;
- (t) **'innovaatiotoimintaa tukevilla palveluilla'** toimistotilojen, tietopankkien, kirjastojen, markkinatutkimusten, laboratorioden sekä laatumerkintä-, testaus- ja sertifiointipalvelujen tarjoamista tehokkaampien tuotteiden, prosessien tai palvelujen kehittämiseksi;
- (u) **'aineettomalla omaisuudella'** omaisuutta, joka hankitaan tekniikan siirron, kuten patenttioikeuksien, lisenssien, taitotiedon tai muun henkisen omaisuuden, kautta;
- (v) **'tietämyksen siirrolla'** mitä tahansa prosessia, jonka tavoitteena on dokumentoidun ja hiljaisen tiedon hankkiminen, kerääminen ja jakaminen, mukaan lukien taidot ja tietämys, joka liittyy sekä taloudellisiin että muihin toimintoihin, kuten tutkimusyhteistyö, konsultointi, lisensointi, spin-off-toiminta, julkaiseminen ja tutkijoiden ja muun näihin toimintoihin osallistuvan henkilöstön liikkuvuus. Tieteellisen ja teknisen tietämyksen lisäksi tietämyksen siirtoon sisältyy muunlainen tietämys, kuten tietämys standardien käytöstä ja niitä sisältävistä säädöksistä, käytännön toimintaolosuhteista ja organisointiin liittyvän innovaatiotoiminnan menetelmistä sekä aineettoman omaisuuden kartoittamiseen, hankkimiseen, suojelemiseen, puolustamiseen ja käyttöön liittyvän tietämyksen hallinnointi;
- (w) **'suurilla yrityksillä'** yrityksiä, jotka eivät ole pienten ja keskisuurten yritysten määritelmän mukaisia;
- (x) **'ylimääräisillä nettokustannuksilla'** tuetun hankkeen tai toiminnan odotettujen nettonykyarvojen ja vaihtoehtoisen investoinnin välistä erotusta. Jos vaihtoehtoista hanketta ei toteutettaisi vaihtoehtoisessa skenaariossa, tuetun hankkeen ylimääräiset nettokustannukset vastaavat sen nettonykyarvoa;
- (y) **'organisointiin liittyvällä innovaatiotoiminnalla'** uuden organisatorisen menetelmän toteuttamista yrityksen liiketoimintatavoissa, työpaikkaorganisaatiossa tai ulkoisissa suhteissa; tähän eivät sisälly muutokset, jotka perustuvat jo käytettyihin organisatorisiin menetelmiin, muutokset liikkeenjohtostrategiassa, yritysten yhteenliittymät ja yritysostot, prosessin käytön lopettaminen, jälkirahoitus tai pääoman lisäys, muutokset, jotka johtuvat pelkästään tuotannontekijöiden hintojen muutoksista, tuotannon asiakaskohtainen mukauttaminen, lokalisointi, säännölliset kausittaiset ja muut jaksoittaiset muutokset sekä uusien tai merkittävästi parannettujen tuotteiden kauppaa;

- (z) **'henkilöstökustannuksilla'** tutkijoista, teknikoista ja muuta tutkimustoimintaa avustavasta henkilöstöstä aiheutuvia kustannuksia siinä määrin kuin nämä toimivat kyseessä olevan hankkeen tai toiminnon parissa;
- (å) **'esikaupallisella hankinnalla'** sellaisten tutkimuspalvelujen ostamista, joiden osalta hankintaviranomainen tai hankintayksikkö ei ota kaikkia riskejä, tuloksia ja hyötyjä käytettäväksi omassa liiketoiminnassaan, vaan jakaa ne palveluntarjoajien kanssa markkinaehdoin. Sopimus, jonka kohde kuuluu vähintään yhteen näissä puitteissa määriteltyyn tutkimus- ja kehitystyön luokkaan, on voimassa määräajan. Lukuun ottamatta prototyyppisiä tai ensimmäisten testikappaleiden rajallista määrää esikaupallista hankintaa koskevan sopimuksen perusteella kehitettyjen tuotteiden tai palvelujen osto ei saa olla saman sopimuksen kohteena;
- (ä) **'prosesseihin liittyvällä innovaatiotoiminnalla'** uuden tai merkittävästi parannetun tuotanto- tai jakelumenetelmän toteuttamista (mukaan lukien teknisten suoritustapojen, laitteiden tai ohjelmistojen huomattavat muutokset); tähän eivät sisälly pienet muutokset tai parannukset, tuotanto- tai palvelukapasiteetin lisääminen ottamalla käyttöön valmistus- tai logistiikkajärjestelmiä, jotka ovat hyvin samanlaisia kuin jo käytössä olevat, prosessin käytön lopettaminen, jälkirahoitus tai pääoman lisäys, muutokset, jotka johtuvat pelkästään tuotannon tekijöiden hintojen muutoksista, tuotannon asiakaskohtainen mukauttaminen, lokalisointi, säännölliset kausittaiset ja muut jaksoittaiset muutokset sekä uusien tai merkittävästi parannettujen tuotteiden kauppa;
- (ö) **'T&K-hankkeella'** toimintaa, johon sisältyvät toiminnot kuuluvat vähintään yhteen näissä puitteissa määriteltyyn tutkimus- ja kehitystyön luokkaan ja jonka tarkoituksena on saada päätökseen täsmällisen taloudellisen, tieteellisen tai teknisen tehtävän suorittamiseksi tarkoitettu yhtenäinen tehtävä, jolla on etukäteen selvästi määritellyt tavoitteet. T&K-hankkeeseen voi kuulua useita työ-, toimi- tai palvelukokonaisuuksia, sillä on selvät tavoitteet, näiden tavoitteiden saavuttamiseksi toteutettavat toiminnot (myös odotetut kustannukset) on määritelty samoin kuin konkreettiset vaatimukset, joiden perusteella arvioidaan kyseisten toimintojen tuloksia ja verrataan niitä tavoitteisiin. Kun kahta tai useampaa T&K-hanketta ei voida selvästi erottaa toisistaan ja erityisesti jos niiden teknologisen menestymisen todennäköisyys on toisista riippuvainen, ne katsotaan yhdeksi hankkeeksi;
- (aa) **'takaisinmaksettavalla ennakolla'** hankkeeseen myönnettyä lainaa, joka maksetaan yhdessä tai useammassa erässä ja jonka takaisinmaksuehdot riippuvat hankkeen tuloksista;
- (bb) **'tutkimus- ja tiedonlevittämisorganisaatiolla'** tai 'tutkimusorganisaatiolla' sellaista yhteisöä (kuten korkeakoulut tai tutkimuslaitokset, teknologiansiirtoelimet, innovaatioiden välittäjät, tutkimussuuntautuneet fyysiset tai virtuaaliset yhteistyöyhteisöt) sen oikeusasemasta (julkis- tai yksityisoikeudellinen) tai rahoitustavasta riippumatta, jonka päätavoitteena on harjoittaa riippumattomasti perustutkimusta, teollista tutkimusta tai kokeellista kehittämistä tai levittää tällaisen toiminnan tuloksia laajasti koulutuksen, julkaisujen tai tiedonsiirron kautta. Kun tällainen yhteisö harjoittaa myös taloudellista toimintaa, tällaisen taloudellisen toiminnan rahoituksesta,

kustannuksista ja tuloista on pidettävä erillistä kirjanpitoa. Tällaisessa yhteisössä vaikutusvaltaa esimerkiksi osakkaana tai jäsenenä käyttävillä yrityksillä ei saa olla etuoikeutta sen tutkimuskapasiteetin käyttöön tai sen saavuttamiin tutkimustuloksiin;

- (cc) **'tutkimusinfrastruktuurilla'** laitteistoja, resursseja ja liitännäisiä palveluja, joita tiedeyhteisö käyttää tutkimuksen tekemiseen eri aloilla, ja sen piiriin kuuluvat merkittävät tieteelliset välineistöt tai välinekokonaisuudet, tietopohjaiset resurssit, kuten kokoelmat, arkistot, jäsennelty tieteellinen tieto, tieto- ja viestintäteknologiaan perustuvat infrastruktuurit, kuten grid-verkot, tietojenkäsittelylaitteet, ohjelmistot ja viestintävälineet tai muut tutkimuksessa tarvittavat luonteeltaan ainutkertaisten välineet. Tällaiset tutkimusinfrastruktuurit voivat sijaita yhdessä paikassa tai hajautettuina (järjestettynä resurssien verkostona)¹⁸;
- (dd) **'tilapäisellä siirrolla'** sitä, että henkilöstö on tuensaajan palveluksessa tilapäisesti ja työntekijöillä on oikeus palata entisen työnantajansa palvelukseen;
- (ee) **'pienillä ja keskisuurilla yrityksillä'** tai 'pk-yrityksillä', 'pienillä yrityksillä' ja 'keskisuurilla yrityksillä' yrityksiä, jotka täyttävät mikroyritysten sekä pienten ja keskisuurten yritysten määritelmästä 6 päivänä toukokuuta 2003 annetussa komission suosituksessa¹⁹ esitetyt edellytykset;
- (ff) **'töiden alkamisella'** tai 'hankkeen alkamisella' joko T&K&I-toiminnan alkamista tai ensimmäistä sitovaa sopimusta tuensaajan ja hankkeen toteuttavien toimeksisaajien välillä, riippuen siitä, kumpi on ajallisesti ensimmäinen. Valmistelutöitä, kuten lupien hankkimista ja alustavien toteutettavuustutkimusten tekemistä, ei katsota töiden alkamiseksi;
- (gg) **'aineellisella omaisuudella'** maa-alueita, rakennuksia ja laitoksia sekä koneita ja laitteita.

2. PERUSSOPIMUKSEN 107 ARTIKLAN 1 KOHDASSA TARKOITETTU VALTIONTUKI

- 16. Kaikki rahoitus, joka täyttää perussopimuksen 107 artiklan 1 kohdan perusteet, katsotaan yleensä valtiontueksi. Komission tiedonannossa valtiontuen käsitteestä²⁰ esitetään yleiset periaatteet, joita sovelletaan tältä osin, mutta puitteiden tässä jaksossa käsitellään tilanteita, jotka ovat tyypillisiä T&K&I-toiminnalle.
- 2.1. **Tutkimus- ja tiedonlevittämisorganisaatiot sekä tutkimusinfrastruktuurit valtiontuen saajina**
- 17. Yleisten valtiontukiperiaatteiden mukaisesti tutkimus- ja tiedonlevittämisorganisaatiot ('tutkimusorganisaatiot') ja tutkimusinfrastruktuurit ovat valtiontuen saajia, jos niille myönnetty julkinen rahoitus täyttää kaikki perussopimuksen 107 artiklan 1 kohdassa vahvistetut edellytykset. Valtiontuen käsitettä koskevan tiedonannon ja unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaisesti perusedellytyksenä on, että tuensaaja on

¹⁸ Ks. eurooppalaiseen tutkimusinfrastruktuurikonsortioon (ERIC) sovellettavasta yhteisön oikeudellisesta kehiksestä 25 päivänä kesäkuuta 2009 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 723/2009 2 artiklan a kohta (EUVL L 206, 8.8.2009, s. 1).

¹⁹ EUVL L 124, 20.5.2003, s. 36.

²⁰ [...].

yritys, mutta tämä ei riipu sen oikeudellisesta asemasta, toisin sanoen siitä, onko se julkis- tai yksityisoikeudellinen yhteisö, tai taloudellisen toiminnan luonteesta, toisin sanoen, onko se voittoa tavoitteleva tai tavoittelematon. Ratkaisevaa organisaation luokittelomiseksi yritykseksi on pikemminkin se, harjoittaako se taloudellista toimintaa, jossa on kyse tavaroiden tai palveluiden tarjoamisesta tietyillä markkinoilla²¹.

2.1.1. Muun kuin taloudellisen toiminnan julkinen rahoittaminen

18. Jos sama yksikkö harjoittaa sekä taloudellista että muuta toimintaa, muun kuin taloudellisen toiminnan julkinen rahoittaminen ei kuulu perussopimuksen 107 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan, jos taloudellinen ja muu toiminta sekä niiden kustannukset, rahoitus ja tulot voidaan erottaa selkeästi toisistaan ja näin estää tehokkaasti ristikkäistuen siirtyminen taloudelliseen toimintaan. Kustannusten, rahoituksen ja tulojen asianmukainen jako voidaan osoittaa kyseisen yhteisön tilinpäätöksen avulla.
19. Komissio katsoo, että seuraavat toiminnot eivät yleensä ole luonteeltaan taloudellista toimintaa:
 - (a) tutkimusorganisaatioiden ja tutkimusinfrastruktuurien ensisijaiset toiminnot, erityisesti:
 - koulutus henkilöstöresurssien lisäämiseksi ja henkilöstön taitojen parantamiseksi. Vakiintuneen oikeuskäytännön²² ja päätöskäytännön²³ mukaisesti ja kuten valtiontuen käsitettä koskevassa tiedonannossa ja yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyviä palveluja koskevassa tiedonannossa²⁴ selvitetään kansallisen koulutusjärjestelmän puitteissa järjestetty julkinen koulutus, joka rahoitetaan pääasiallisesti tai kokonaan valtion varoista ja jota valtio valvoo, katsotaan muuksi kuin taloudelliseksi toiminnaksi²⁵;
 - riippumattoman T&K-toiminnan harjoittaminen tiedon lisäämiseksi ja ymmärryksen parantamiseksi, yhteistyöhön perustuva T&K-toiminta mukaan luettuna, kun tutkimusorganisaatio tai -infrastruktuuri tekee todellista yhteistyötä²⁶;
 - tutkimustulosten levittäminen syrjimättömästi ja ilman yksinoikeuksia;
 - (b) osaamisen siirtotoiminnot, silloin kun niitä harjoittaa joko tutkimusorganisaation tai -infrastruktuurin osasto tai tytäryhtiö tai yhdessä muiden samantapaisten yhteisöjen kanssa tai niiden puolesta, ja kun kaikki näistä toiminnoista saatavat tulot investoidaan uudelleen tutkimusorganisaation tai -infrastruktuurin ensisijaisiin toimintoihin. Näiden toimintojen muuhun kuin taloudelliseen luonteeseen ei vaikuta se, että

²¹ Asia 118/85, *komissio v. Italia*, tuomio 16.6.1987, Kok., s. 2599, 7 kohta; asia C-35/96, *komissio v. Italia* (CNSD), 18.6.1998, Kok., s. I-3851, 36 kohta; asia C-309/99, *Wouters*, tuomio 19.2.2002, Kok., s. I-1577, 46 kohta.

²² Asia C-263/86, *Humbel ja Edel*, tuomio 27.9.1988, Kok., s. 5365, 9–10 ja 15–18 kohta; asia C-109/92, *Wirth*, tuomio 7.12.1993, Kok., s. 6447, 15 kohta.

²³ Ks. esim. asiat NN54/2006, *Prerov logistics College*, ja N 343/2008, *Individual aid to the College of Nyíregyháza for the development of the Partium Knowledge Centre*.

²⁴ Ks. yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyviä palveluja koskevan tiedonannon johdanto-osan 26–29 kappale (EUVL C 8, 11.1.2012, s. 4).

²⁵ Työntekijöiden koulutusta ei katsota tutkimusorganisaatioiden ensisijaiseksi muuksi kuin taloudelliseksi toiminnaksi koulutustukea koskevien valtiontukisääntöjen mukaisesti.

²⁶ T&K-palvelujen tarjontaa ja T&K-toiminnan harjoittamista yritysten puolesta ei katsota riippumattomaksi T&K-toiminnaksi.

vastaavien palvelujen tarjonta annetaan kolmansien osapuolten tehtäväksi avoimella tarjouskilpailulla.

20. Jos tutkimusorganisaatiota tai -infrastruktuuria käytetään sekä taloudelliseen että muuhun kuin taloudelliseen toimintaan, julkinen rahoitus kuuluu valtiontukisääntöjen soveltamisalaan vain siinä määrin kuin se kattaa taloudelliseen toimintaan liittyvät kustannukset²⁷. Jos tutkimusorganisaatiota tai -infrastruktuuria käytetään lähes yksinomaan muuhun kuin taloudelliseen toimintaan, se voi jäädä kokonaisuudessaan valtiontukisääntöjen soveltamisalan ulkopuolelle, vaikka sitä käytettäisiin myös taloudelliseen liitännäistoimintaan eli toimintaan, joka liittyy suoraan sen toimintaan ja on sen kannalta välttämätöntä tai joka liittyy kiinteästi sen pääasialliseen muuhun kuin taloudelliseen käyttöön ja joka on laajuudeltaan suppeaa. Komissio katsoo näiden puitteiden soveltamiseksi, että taloudellinen toiminta on laajuudeltaan suppeaa, jos toimintaan vuosittain kohdistetut resurssit eivät ylitä 15:a prosenttia yhteisön vuotuisesta kokonaisbudjetista.

2.1.2. *Taloudellisen toiminnan julkinen rahoittaminen*

21. Jos tutkimusorganisaatiot tai -infrastruktuurit harjoittavat taloudellista toimintaa, esimerkiksi tarjoamalla pääsyn infrastruktuureihinsa vuokraamalla niitä yrityksille, tarjoamalla palveluja yrityksille tai harjoittamalla sopimusperusteista tutkimustoimintaa, tällaisen taloudellisen toiminnan rahoittaminen katsotaan yleensä valtiontueksi.
22. Komissio ei kuitenkaan katso tutkimusorganisaatiota tai -infrastruktuuria tuensaajaksi, jos se toimii pelkkänä välittäjänä siirtäen julkisen rahoituksen ja tästä rahoituksesta mahdollisesti saadut edut kokonaisuudessaan lopullisille tuensaajille. Näin yleisesti ottaen on silloin kun
- sekä julkinen rahoitus että siitä saadut edut ovat määritettävissä ja osoitettavissa ja käytössä on asianmukainen mekanismi, jonka avulla varmistetaan, että ne siirretään kokonaisuudessaan lopullisille tuensaajille esimerkiksi alennettuina hintoina;
 - välittäjälle ei myönnetä muuta etua, koska se valitaan joko avoimella tarjouskilpailulla tai julkinen rahoitus on kaikkien niiden yhteisöjen saatavilla, jotka täyttävät tarvittavat objektiiviset edellytykset, niin että lopullisilla tuensaajilla on oikeus hankkia vastaavat palvelut miltä tahansa välittäjältä.
23. Lopullisten tuensaajien tukeen sovelletaan tavanomaisia valtiontukisääntöjä.

2.2. **Epäsuora valtiontuki yrityksille julkisesti rahoitettujen tutkimus- ja tiedonlevittämisorganisaatioiden ja tutkimusinfrastruktuurien kautta**

24. Kysymys siitä, saavatko yritykset perussopimuksen 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua etua ja millä ehdoin tapauksissa, joissa on kyse tutkimusorganisaation tai -infrastruktuurin harjoittamasta sopimusperusteisesta tutkimuksesta tai tarjoamista tutkimuspalveluista, sekä tapauksissa, joissa on kyse yhteistyöstä tutkimusorganisaation tai -infrastruktuurin kanssa, on ratkaistavissa yleisten valtiontukiperiaatteiden mukaisesti. Kuten valtiontuen käsitettä koskevassa tiedonannossa todetaan, sen vuoksi saattaa olla tarpeen arvioida, voidaanko tutkimusorganisaation tai -infrastruktuurin toiminta katsoa valtion toiminnaksi²⁸.

²⁷ Jos tutkimusorganisaatio tai -infrastruktuuri saa sekä julkista että yksityistä rahoitusta, komissio katsoo, että tästä on kyse silloin, kun julkisen rahoituksen osuus ylittää muun kuin taloudellisen toiminnan osuuden.

²⁸ Ks. asia C-482/99, *Ranska v. komissio*, tuomio 16.5.2002 (*Stardust Marine*).

2.2.1. *Yritysten puolesta harjoitettava tutkimustoiminta (sopimusperusteinen tutkimus tai tutkimuspalvelut)*

25. Jos tutkimusorganisaatio tai -infrastruktuuri harjoittaa sopimusperusteista tutkimusta tai tarjoaa tutkimuspalveluja yritykselle, joka tavallisesti määrittää sopimusehdot, omistaa tutkimustoiminnan tulokset ja kantaa epäonnistumisen riskin, valtiontukea ei yleensä siirry yritykselle sillä edellytyksellä, että tutkimusorganisaatio tai -infrastruktuuri saa riittävän korvauksen palveluistaan, erityisesti silloin kun jokin seuraavista edellytyksistä täyttyy:

- (a) tutkimusorganisaatio tai -infrastruktuuri tarjoaa palvelun markkinahintaan²⁹; tai
- (b) jos markkinahintaa ei ole, tutkimusorganisaatio tai -infrastruktuuri tarjoaa palvelunsa hintaan, joka
 - kuvastaa palvelun kustannuksia täysimääräisesti sekä marginaalia, joka määritellään kyseistä palvelua tarjoaviin yrityksiin yleensä sovellettavan marginaalin perusteella, tai
 - on tulosta markkinaehtoisista neuvotteluista, joissa tutkimusorganisaatio tai -infrastruktuuri palveluntarjoajan ominaisuudessaan neuvottelee saadakseen sopimushetkellä mahdollisimman suuren taloudellisen hyödyn, joka kattaa vähintään sen rajakustannukset.

26. Jos immateriaalioikeuksien omistus tai niiden käyttöoikeus siirtyy tutkimusorganisaatiolle tai -infrastruktuurille, niiden markkina-arvo voidaan vähentää palveluista maksettavasta hinnasta.

2.2.2. *Yhteistyö yritysten kanssa*

27. Hanke katsotaan yhteistyöhankkeeksi, jos vähintään kaksi riippumatonta osapuolta osallistuu sen suunnitteluun ja toteuttamiseen ja jakaa hankkeeseen liittyvät taloudelliset, tekniset, tieteelliset ja muut riskit sekä sen tulokset. Yhteistyöhankkeen ehdot, erityisesti sen kustannusten, riskien ja tuotosten jakamisen, tulosten levittämisen ja immateriaalioikeuksien käytön ja jakamisen osalta, on määritettävä ennen hankkeen aloittamista³⁰. Sopimusperusteista tutkimusta ja tutkimuspalvelujen tarjontaa ei katsota yhteistyömuodoiksi.

28. Jos yritykset ja tutkimusorganisaatiot tai -infrastruktuurit toteuttavat hankkeen yhdessä, komissio katsoo, että osallistuville yrityksille ei myönnetä epäsuoraa valtiontukea kyseisten yhteisöjen kautta yhteistoimintaan sovellettavien edullisten ehtojen muodossa, jos jokin seuraavista edellytyksistä täyttyy:

- (a) osallistuvat yritykset vastaavat hankkeen kaikista kustannuksista, tai
- (b) tuloksia, jotka eivät johda immateriaalioikeuksiin, voidaan levittää laajasti ja kaikki tutkimusorganisaatioiden tai -infrastruktuurien toiminnasta mahdollisesti syntyvät immateriaalioikeudet kohdennetaan kyseisille yhteisöille, tai

²⁹ Jos tutkimusorganisaatio tai -infrastruktuuri tarjoaa tutkimuspalvelua tai harjoittaa sopimusperusteista tutkimustoimintaa ensi kertaa yrityksen puolesta, kokeiluluonteisesti ja selvästi rajoitetun ajan, komissio katsoo yleensä veloitettua hinnan olevan markkinahinta, jos tutkimuspalvelu tai sopimusperusteinen tutkimustoiminta on ainutlaatuista ja voidaan osoittaa, ettei sille ole markkinoita.

³⁰ Tähän eivät sisälly tarkat sopimukset tuloksena olevien immateriaalioikeuksien markkina-arvosta ja hankkeeseen annetun panoksen arvosta.

- (c) hankkeesta mahdollisesti syntyvät immateriaalioikeudet ja niihin liittyvät käyttöoikeudet jaetaan yhteistyökumppaneiden kesken tavalla, joka vastaa niiden työmäärää, panoksia ja etuja, tai
 - (d) tutkimusorganisaatiot tai -infrastruktuurit saavat markkinahintaa vastaavan korvauksen niiden toiminnasta syntyvistä immateriaalioikeuksista, jotka siirretään osallistuville yrityksille. Tästä korvauksesta voidaan vähentää sen mahdollisen rahallisen ja muun osuuden absoluuttinen arvo, jonka hankkeeseen osallistuvat yritykset antavat niitä kustannuksia varten, jotka aiheutuvat immateriaalioikeuksiin johtaneesta tutkimusorganisaatioiden tai -infrastruktuurien toiminnasta.
29. Edellä 28 kohdan (d) alakohtaa sovellettaessa komissio katsoo, että saatu korvaus vastaa markkinahintaa, jos kyseiset tutkimusorganisaatiot tai -infrastruktuurit voivat sen perusteella saada täysimääräisen taloudellisen hyödyn kyseisistä oikeuksista, erityisesti silloin kun jokin seuraavista edellytyksistä täyttyy:
- (a) korvauksen määrä on vahvistettu julkisen, avoimen, läpinäkyvän ja kilpailuun perustuvan myyntimenettelyn avulla, tai
 - (b) riippumaton asiantuntija-arvio vahvistaa, että hinta vastaa markkinahintaa, tai
 - (c) myyjänä toimiva tutkimusorganisaatio tai -infrastruktuuri voi osoittaa, että se neuvotteli korvauksesta markkinaehtoisesti saadakseen sopimuksen tekohetkellä mahdollisimman suuren taloudellisen hyödyn, kun otetaan huomioon sen kokonaistavoitteet;
 - (d) yhteistyöyrityksellä on yhteistyösopimuksen mukaan etuoikeus yhteistyötä tekevien tutkimusorganisaatioiden tai -infrastruktuurien tuottamiin immateriaalioikeuksiin ja kyseinen oikeus yhdistyy näiden yhteisöjen oikeuteen pyytää taloudellisesti edullisempia tarjouksia kolmansilta osapuolilta niin, että yhteistyöyrityksen tarjouksen on vastattava näitä tarjouksia.
30. Jos mikään 29 kohdassa esitetyistä edellytyksistä ei täyty, tutkimusorganisaatioiden tai -infrastruktuurien hankkeeseen antaman panoksen arvo katsotaan kokonaisuudessaan yhteistyöyritysten saamaksi tueksi, johon sovelletaan tavanomaisia valtiontukisääntöjä.
- 2.3. Tutkimuspalvelujen julkiset hankinnat**
31. Julkiset ostajat voivat hankkia tutkimuspalveluja yrityksiltä sekä kaupallisten hankintamenettelyjen että esikaupallisten hankintamenettelyjen kautta.
32. Jos julkinen hankinta suoritetaan avoimella tarjouskilpailulla sovellettavien direktiivien³¹ mukaisesti, komissio katsoo yleensä, että tutkimuspalveluja tarjoaville

³¹ Ks. direktiivin 2004/18/EY 1 artiklan 11 kohdan a alakohta ja direktiivin 2004/17/EY 1 artiklan 9 kohdan a alakohta. Samoin jos on kyse mainittujen direktiivien 1 artiklan 11 kohdan b alakohdassa ja 1 artiklan 9 kohdan b alakohdassa tarkoitetusta rajoitetusta menettelystä, komissio katsoo myös, ettei yrityksille myönnetä valtiontukea, ellei kiinnostuneita tarjouksentekijöitä estetä tekemästä tarjousta ilman perusteltua syytä.

y yrityksille ei myönnetä perussopimuksen 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtiontukea³².

33. Jos avointa tarjouskilpailua ei järjestetä ja erityisesti kun on kyse esikaupallisesta hankinnasta³³, komissio katsoo, että yrityksille ei myönnetä valtiontukea silloin, kun palveluista maksettu hinta vastaa täysimääräisesti julkisen ostajan saamien hyötyjen markkina-arvoa ja osallistuvan yrityksen ottamia riskejä, varsinkin kun kaikki seuraavat edellytykset täyttyvät:
- (a) valintamenettely on avoin, läpinäkyvä, syrjimätön ja ehtoja sisältämätön, ja se perustuu objektiivisiin valinta- ja myöntämisperusteisiin, jotka on määritetty ennen tarjousmenettelyä,
 - (b) suunnitelluista sopimusjärjestelyistä, joiden puitteissa on kuvattu kaikki osapuolten oikeudet ja velvollisuudet, ilmoitetaan etukäteen kaikille kiinnostuneille tarjouksentekijöille,
 - (c) esikaupallinen hankinta ei tarkoita, että palveluntarjoajalle myönnettäisiin suosituimmuusasema lopullisen tuotteen tai palvelun tarjoamisessa julkiselle ostajalle kyseisessä jäsenvaltiossa³⁴, ja
 - (d) jokin seuraavista edellytyksistä täyttyy:
 - kaikki ne tulokset, joista ei seuraa immateriaalioikeuksia, voidaan saattaa laajaan levitykseen esimerkiksi julkaisemisen tai koulutuksen kautta tai edistämällä standardointielinten työtä niin, että muut yritykset voivat toistaa ne, ja kaikki mahdolliset immateriaalioikeudet kohdennetaan täysimääräisesti julkiselle ostajalle, tai
 - palveluntarjoaja, jolle tuloksista seuraavat immateriaalioikeudet kohdennetaan, on velvollinen myöntämään julkiselle ostajalle rajoittamattoman pääsyn kyseisiin tuloksiin maksutta ja myöntämään niihin pääsyn kolmansille osapuolille markkinaehdoin esimerkiksi ei-yksinomaisten lisenssien kautta.
34. Jos 33 kohdan edellytykset eivät täyty, jäsenvaltiot voivat tukeutua julkisen ostajan ja yrityksen välisen sopimuksen ehtojen yksittäiseen arviointiin, tämän kuitenkin vaikuttamatta yleiseen velvollisuuteen ilmoittaa T&K&I-tuesta perussopimuksen 108 artiklan 3 kohdan mukaisesti.

3. YHTEISET ARVIOINTIPERIAATTEET

35. Arvioidessaan, voidaanko ilmoitetun tukitoimenpiteen katsoa soveltuvan sisämarkkinoille, komissio analysoi yleensä, varmistaako toimenpidesuunnitelma,

³² Tämä pätee myös silloin, kun julkiset ostajat hankkivat innovatiivisia ratkaisuja, jotka ovat tulosta edeltäneestä T&K-hankinnasta, tai T&K-toimintaan liittymättömiä hyödykkeitä ja palveluja, joiden valmiustaso edellyttää tiettyä tuotteeseen, prosessiin tai organisointiin liittyvää innovaatiotoimintaa.

³³ Ks. komission tiedonanto – esikaupalliset hankinnat: innovoinnin edistäminen kestävien ja korkealaatuisten julkisten palvelujen varmistamiseksi Euroopassa (KOM(2007) 799 lopullinen, 14.12.2007).

³⁴ Tämä ei vaikuta niihin hankintamenettelyihin ja -sopimuksiin, jotka kattavat tuotteiden, työkokonaisuuksien ja palvelujen kehittämisen ja ostamisen.

että tuen myönteinen vaikutus yhteisen edun mukaisen tavoitteen saavuttamiseen ylittää sen kielteiset vaikutukset kauppaan ja kilpailuun.

36. Valtiontuki uudistusta koskevassa tiedonannossa, joka annettiin 8. toukokuuta 2012, kehoitettiin yksilöimään ja määrittelemään yhteiset periaatteet, joita komissio soveltaa aina arvioidessaan, soveltuuko tukitoimenpide sisämarkkinoille. Tässä tarkoituksessa komissio katsoo, että tukitoimenpide on perussopimuksen mukainen, jos se täyttää kaikki seuraavat kriteerit:
- (a) *vaikutus selkeästi määritellyn yhteisen edun mukaisen tavoitteen saavuttamiseen*: valtiontukitoimenpiteen tavoitteena on oltava yhteisen edun mukainen tavoite perussopimuksen 107 artiklan 3 kohdan mukaisesti (5.1 jakso);
 - (b) *tukitoimenpiteiden tarve*: valtiontukitoimenpide olisi kohdennettava tilanteeseen, jossa tuella saadaan aikaan sellainen merkittävä vaikutus, johon ei päästä markkinoiden omin toimin, esimerkiksi korjaamalla markkinoiden toimintapuute tai puuttamalla oikeudenmukaisuutta tai koheesiota koskevaan ongelmaan (5.2 jakso);
 - (c) *toimenpiteen tarkoituksenmukaisuus*: ehdotetun tukitoimenpiteen on oltava yhteisen edun mukaisen tavoitteen saavuttamiseen soveltuva politiikan väline (5.3 jakso);
 - (d) *kannustava vaikutus*: tuen on muutettava yrityksen toimintatapaa niin, että se harjoittaa sellaista ylimääräistä toimintaa, jota se ei harjoittaisi ilman tukea tai harjoittaisi rajoitetusti tai eri tavalla taikka eri paikassa (5.4 jakso);
 - (e) *tuen oikeasuhteisuus (tuen rajaaminen välttämättömään)*: tuen määrä ja intensiteetti on rajattava vähimmäismäärään, joka tarvitaan kyseisen yrityksen tekemien investointien tai harjoittamien toimintojen lisäämiseksi (5.5 jakso);
 - (f) *kilpailuun ja jäsenvaltioiden väliseen kauppaan kohdistuvien kohtuuttomien kielteisten vaikutusten välttäminen*: tuen kielteisten vaikutusten on oltava riittävän rajoitettuja niin, että toimenpiteen kokonaisvaikutus on myönteinen (5.6 jakso);
 - (g) *tuen läpinäkyvyys*: jäsenvaltioilla, komissiolla, talouden toimijoilla ja kansalaisilla on oltava mahdollisuus saada helposti käyttöönsä kaikki tarvittavat säädökset ja muut tuen myöntämistä koskevat tarpeelliset tiedot (5.7 jakso).
37. Eräiden tukiohjelmamuotojen kokonaisvaikutuksen selvittämiseksi voidaan edellyttää 6 jakson mukaista jälkiarviointia. Komissio voi tällaisissa tapauksissa rajoittaa ohjelmien kestoa (yleensä enintään neljään vuoteen) niin, että ohjelman voimassaolon jatkamisesta voidaan ilmoittaa myöhemmin.
38. Jos valtiontukitoimenpide tai sen ehdot (mukaan lukien rahoitusmenetelmä, kun se kuuluu erottamattomasti tukitoimenpiteeseen) rikkovat erottamattomasti EU:n lainsäädäntöä, tukea ei voida pitää sisämarkkinoille soveltuvana³⁵.
39. Arvioidessaan yksittäisen tuen soveltuvuutta sisämarkkinoille komissio ottaa huomioon mahdollisen menettelyn, joka koskee perussopimuksen 101 tai 102

³⁵ Ks. esim. asia C-156/98, *Saksa v. komissio*, tuomio 19.9.2000, Kok., s. I-6857, 78 kohta, ja asia C-333/07, *Régie Networks v. Rhone Alpes Bourgogne*, tuomio 22.12.2008, Kok., s. I-10807, 94–116 kohta.

artiklan rikkomista ja joka saattaa koskea tuensaajaa ja joka voi olla merkityksellinen perussopimuksen 107 artiklan 3 kohdan mukaisen arvioinnin kannalta³⁶.

4. TUEN SOVELTUVUUS SISÄMARKKINOILLE PERUSSOPIMUKSEN 107 ARTIKLAN 3 KOHDAN B ALAKOHDAN NOJALLA

[Euroopan yhteisen edun mukaisten tärkeiden hankkeiden tarkasta määritelmästä ja sisämarkkinoille soveltuvuutta koskevan arvioinnin yksityiskohtaisista säännöistä laaditaan erillinen tiedonanto. Sitä koskeva julkinen kuuleminen käynnistetään pian.]

5. TUEN SOVELTUVUUS SISÄMARKKINOILLE PERUSSOPIMUKSEN 107 ARTIKLAN 3 KOHDAN C ALAKOHDAN NOJALLA

40. T&K&I-toiminnan valtiontuen voidaan katsoa soveltuvan sisämarkkinoille perussopimuksen 107 artiklan 3 kohdan c alakohdassa tarkoitetulla tavalla, jos se johtaa 3 jaksossa esitettyjen yhteisten arviointiperiaatteiden perusteella T&K&I-toiminnan lisääntymiseen muuttamatta kaupankäynnin edellytyksiä yhteisen edun kanssa ristiriitaisella tavalla.

41. Komissio selventää tässä jaksossa, kuinka se soveltaa näitä yhteisiä arviointiperiaatteita ja vahvistaa tarvittaessa erityiset edellytykset tukiohjelmille ja lisäedellytykset yksittäiselle tuelle.

5.1. Vaikutus selkeästi määritellyn yhteisen edun mukaisen tavoitteen saavuttamiseen

5.1.1. Yleiset edellytykset

42. T&K&I-tuen yleisenä tavoitteena on T&K&I-toiminnan edistäminen unionissa. Näin ollen T&K&I-tuen olisi vaikutettava Eurooppa 2020 -strategian toteuttamiseen älykkään, kestävän ja osallistavan kasvun saavuttamiseksi.

43. Jäsenvaltioiden, jotka suunnittelevat valtiontuen myöntämistä T&K&I-toimintaan, on määriteltävä tarkasti tavoite ja selvitetävä erityisesti, kuinka toimenpiteellä on tarkoitus edistää T&K&I-toimintaa.

44. Tukiohjelmien osalta komissio suhtautuu myönteisesti sellaisia tukitoimenpiteitä koskeviin ilmoituksiin, jotka ovat osa kattavaa T&K&I-toimintaa edistävää kansallista ohjelmaa tai toimenpidesuunnitelmaa ja joiden liitteenä on aikaisemmin toteutetuista tukitoimenpiteistä laaditut tarkat arvoinnit, jotka osoittavat niiden vaikuttavuuden.

45. Kun valtiontukea myönnetään myös unionin joko suoraan tai välillisesti (toisin sanoen komissio, sen toimeenpanovirasto, perussopimuksen 185 ja 187 artiklan perusteella perustettu yhteisyritys tai muu sellainen täytäntöönpanoelin, joka ei ole suoraan tai välillisesti jäsenvaltioiden määräysvallassa) rahoittamiin hankkeisiin tai toimintoihin, komissio katsoo, että vaikutus selkeästi määritellyn yhteisen edun mukaisen tavoitteen saavuttamiseen on osoitettu.

³⁶ Ks. asia C-225/91, *Matra v. komissio*, tuomio 15.6.1993, Kok., s. I-3203, 42 kohta.

5.1.2. Yksittäistä tukea koskevat lisäedellytykset

46. Sen osoittamiseksi, että ilmoitusvelvollisuuden piiriin kuuluva yksittäinen tuki (ilmoitusta edellyttävä yksittäinen tuki) lisää T&K&I-toimintaa, jäsenvaltiot voivat käyttää seuraavia indikaattoreita yhdessä muiden määrää tai laatua koskevien merkityksellisten seikkojen kanssa:
- (a) *hankkeen koon kasvattaminen*: hankkeen kokonaiskustannusten lisääminen (ilman, että tuensaajan kustannukset alenevat, verrattuna tilanteeseen, jossa tukea ei myönnetä); T&K&I-toimintaan osoitettavan henkilömäärän lisääminen;
 - (b) *hankkeen soveltamisalan laajentaminen*: hankkeesta odotettujen tulosten lukumäärän lisääminen; kunnianhimoisempi hanke, josta on osoituksena tieteellisen tai teknisen läpimurron suurempi todennäköisyys tai suurempi epäonnistumisriski (liittyy erityisesti hankkeen pitkään kestoon ja tulosten epävarmuuteen);
 - (c) *hankkeen nopeuttaminen*: hankkeen loppuun saattaminen vaatii vähemmän aikaa verrattuna saman hankkeen toteuttamisaikaan ilman tukea;
 - (d) *käytetyn kokonaissumman lisääminen*: tuensaajan T&K&I-toiminnan kokonaismenojen lisääminen absoluuttisesti tarkasteltuna tai osuutena liikevaihdosta; hankkeen talousarvion muuttaminen (supistamatta vastaavasti muiden hankkeiden talousarviota).
47. Voidakseen päätellä, että tuki lisää T&K&I-toimintaa unionissa, komissio tarkastelee yrityksen toteuttaman T&K&I-toiminnan nettolisäyksen lisäksi myös tuen vaikutusta T&K&I-menojen kokonaislisäykseen kyseisellä toimialalla samoin kuin unionin tilanteen paranemiseen T&K&I:n osalta kansainvälisesti. Komissio suhtautuu tukitoimenpiteisiin myönteisesti, jos niiden vaikutuksesta yhteisen edun edistämiseen aiotaan tehdä julkisesti saatavilla oleva jälkiarviointi.

5.2. Tukitoimenpiteiden tarve

5.2.1. Yleiset edellytykset

48. Kuten 3 jaksossa todetaan, valtiontukea voidaan perustellusti myöntää T&K&I-toiminnan lisäämiseen unionissa silloin, kun markkinoilla ei muuten pystytä saavuttamaan tehokasta lopputulosta. Jotta voidaan arvioida, onko valtiontuki tehokasta yhteisen edun mukaisen tavoitteen saavuttamiseksi, on ensin tarkasteltava ratkaistavana olevaa ongelmaa. Valtiontuki olisi kohdennettava tilanteisiin, joissa sillä saadaan aikaan sellainen merkittävä vaikutus, johon ei päästä markkinoiden omin toimin. Jäsenvaltioiden olisi selitettävä, miten tukitoimenpiteellä voidaan tehokkaasti vaikuttaa markkinoiden toimintapuutteeseen, joka liittyy yhteisen edun mukaisen tavoitteen saavuttamiseen ilman tukea.
49. T&K&I-toiminta toteutetaan yleensä tuotekehitysketjun alkupäässä erilaisina toimintoina, joissa hyödynnetään saatavilla olevia T&K&I-valmiuksia uusien tai parannettujen tuotteiden, palvelujen ja prosessien kehittämiseksi kyseisillä tuotemarkkinoilla tai aivan uusilla tuotemarkkinoilla. Tämä edistää talouskasvua. Markkinoiden toimintapuutteet voivat kuitenkin estää markkinoita pääsemästä optimaaliseen tuotokseen käytettävissä olevin T&K&I-valmiuksin ja mahdollisesti aiheuttaa tehottomuutta seuraavista syistä:
- **myönteiset ulkoisvaikutukset / osaamisen leviäminen**: T&K&I-toiminta tuottaa usein yhteiskunnalle hyötyä myönteisten vaikutusten, esimerkiksi osaamisen leviämisen muodossa tai siten, että muut talouden toimijat saavat parempia tilaisuuksia kehittää täydentäviä tuotteita ja palveluja. Markkinavoimien varaan jätettynä monilla hankkeilla

voi kuitenkin olla yksityisen sektorin kannalta liian alhainen tuottoaste, vaikka ne olisivat hyödyllisiä yhteiskunnan kannalta. Näin on siksi, että voittoa tavoittelevat yritykset eivät voi riittävästi saada käyttöönsä toimistaan syntyvää hyötyä tehdessään päätöstä siitä, kuinka paljon niiden olisi panostettava T&K&I-toimintaan. Sen vuoksi valtiontuki voi edistää sellaisten hankkeiden toteuttamista, joista on yleisesti ottaen yhteiskunnallista tai taloudellista hyötyä ja joita yritykset eivät muuten toteuttaisi.

Kaikki T&K&I-toiminnan hyödyt eivät kuitenkaan ole ulkoisvaikutuksia eikä ulkoisvaikutusten olemassaolo tarkoita automaattisesti sitä, että valtiontuki soveltuu sisämarkkinoille. Kuluttajat ovat yleensä halukkaita maksamaan uusien tuotteiden ja palvelujen suorasta hyödystä, kun taas yritykset voivat saada käyttöönsä investoinneistaan syntyvät hyödyt muiden olemassa olevien keinojen, kuten immateriaalioikeuksien, avulla. Eräissä tapauksissa nämä keinot ovat kuitenkin epätäydellisiä ja jättävät markkinoille toimintapuutteen, joka voidaan ratkaista valtiontuella. Esimerkiksi perustutkimuksen osalta väitetään monesti, että voi olla vaikeaa estää muita saamasta käyttöönsä eräiden toimintojen tuloksia, minkä vuoksi toiminnot olisivat yleisen edun mukaisia. Toisaalta tuotantoon liittyvä yksityiskohtaisempi tieto voi olla usein hyvin suojattua, esimerkiksi patentein, jolloin keksijä saa keksinnöstään paremman tuoton;

- **epätäydellinen tai epäsymmetrinen informaatio:** T&K&I-toimintaan liittyy hyvin paljon epävarmuustekijöitä. Tietyissä tapauksissa epätäydellisen tai epäsymmetrisen informaation vuoksi yksityiset sijoittajat voivat olla haluttomia rahoittamaan hyödyllisiä hankkeita ja korkeasti koulutettu henkilöstö voi olla tietämätön innovatiivisten yritysten tarjoamista työllistymismahdollisuuksista. Henkilöstö- ja rahoitusresurssien kohdentamisessa voi tämän vuoksi olla puutteita ja yhteiskuntaa tai taloutta hyödyttävät hankkeet voivat jäädä toteuttamatta.

Eräissä tapauksissa epätäydellinen tai epäsymmetrinen informaatio voi myös haitata rahoituksensaantia. Epätäydellinen informaatio ja riskin olemassaolo eivät automaattisesti ole perusteita valtiontuelle. Se, että sellaisia hankkeita, joissa investoinnista yksityisesti saatava hyöty on alhaisempi, ei rahoiteta, voi hyvinkin olla merkki markkinoiden tehokkuudesta. Riski on kuitenkin osa jokaista liiketoimintaa eikä sellaisenaan ole markkinoiden toimintapuute. Epäsymmetrisen informaation yhteydessä riski voi pahentaa rahoitusongelmia;

- **koordinointiin ja verkostoitumiseen liittyvät ongelmat:** yritysten kyky koordinoida toimintaansa toistensa kanssa tai toimia yhteistyössä T&K&I-toiminnan harjoittamiseksi saattaa heiketä useista syistä, kuten vaikeudet koordinoida jos yhteistyökumppaneita on paljon ja eräillä niistä on erilaiset intressit, ongelmat sopimusten laatimisessa ja vaikeudet yhteistyön koordinoinnissa esimerkiksi arkaluonteisten tietojen jakamisen vuoksi.

5.2.2. Yksittäistä tukea koskevat lisäedellytykset

50. Vaikka eräät markkinoiden toimintapuutteet voivat vaikeuttaa T&K&I-toimintaa unionissa, ne eivät vaikuta kaikkiin yrityksiin ja toimialoihin samassa määrin. Sen vuoksi jäsenvaltioiden olisi ilmoitusta edellyttävän yksittäisen tuen osalta toimitettava riittävät tiedot siitä, puututaanko tuella yleiseen T&K&I-toimintaa koskevaan markkinoiden toimintapuutteeseen unionissa vai tiettyyn markkinoiden toimintapuutteeseen, joka koskee esimerkiksi tiettyä toimialaa tai liiketoiminnan osaluetta.

51. Komissio ottaa huomioon seuraavat tekijät riippuen siitä, millainen markkinoiden toimintapuute on kyseessä:
- **tietämyksen levittämiseen liittyvä kysymykset:** suunniteltu tiedon levittämisen taso; tiedon tuottaman uuden osaamisen erityispiirteet; saatavilla oleva immateriaalioikeuksien suoja; täydentävyys muiden tuotteiden ja palvelujen suhteen;
 - **puutteellinen tai epäsymmetrinen informaatio:** T&K&I-toimintaan liittyvän riskin taso ja tutkimuksen vaativuus; ulkoisen rahoituksen tarve; ulkoisen rahoituksen saantiin vaikuttavat tuensaajan ominaispiirteet;
 - **puutteellinen koordinointi:** yhteistyötä tekevien yritysten lukumäärä; yhteistyön intensiteetti; yhteistyökumppanien erilaiset intressit; sopimusten laatimiseen liittyvät ongelmat; ongelmat yhteistyön koordinoinnissa.
52. Väitettyä markkinoiden toimintapuutetta analysoidessaan komissio ottaa erityisesti huomioon saatavilla olevat alakohtaiset vertailut ja muut tutkimukset, jotka kyseisen jäsenvaltion olisi toimitettava.
53. Kun jäsenvaltiot ilmoittavat klustereille tarkoitetusta investointi- tai toimintatuesta, niiden on toimitettava tietoja innovaatioklusterin suunnitellusta tai odotetusta teknisestä erikoisalasta, olemassa olevasta alueellisesta potentiaalista ja samaa tarkoitusta varten perustettujen ja unionissa toimivien klustereiden olemassaolosta.
54. Kun valtiontukea myönnetään myös unionin joko suoraan tai välillisesti (toisin sanoen komissio, sen toimeenpanovirasto, perussopimuksen 185 ja 187 artiklan perusteella perustettu yhteisyritys tai muu sellainen täytäntöönpanoelin, joka ei ole suoraan tai välillisesti jäsenvaltioiden määräysvallassa) rahoittamiin hankkeisiin tai toimintoihin, komissio katsoo, että tukitoimenpiteiden tarve on osoitettu.
55. Toisaalta kun valtiontukea myönnetään hankkeisiin tai toimintoihin, jotka tekniseltä sisällöltään, riskitasoltaan ja kooltaan ovat samantapaisia kuin ne hankkeet, joita jo toteutetaan unionissa markkinaehdoin, komissio katsoo periaatteessa, että kyse ei ole markkinoiden toimintapuutteesta ja vaatii lisänäyttöä ja -perusteluja tukitoimenpiteiden tarpeelle.

5.3. Tukitoimenpiteen tarkoituksenmukaisuus

5.3.1. Tarkoituksenmukaisuus verrattuna vaihtoehtoihin politiikan välineisiin

56. Valtiontuki ei ole ainoa jäsenvaltioiden käytettävissä oleva väline, jolla voidaan edistää T&K&I-toimintaa. On tärkeää pitää mielessä, että on olemassa muita paremmin soveltuvia välineitä, kuten kysyntäpuolen toimenpiteet, joihin liittyy sääntelyä, julkisia hankintoja tai standardointia, sekä julkisen tutkimuksen ja koulutuksen rahoituksen lisääminen ja yleiset verotoimenpiteet³⁷. Toimintavälineen tarkoituksenmukaisuus tietyssä tilanteessa on yleensä sidoksissa ratkaistavan ongelman luonteeseen. Esimerkiksi markkinoillepääsyn esteiden madaltaminen voi olla valtiontukea sopivampi väline poistamaan uuden tulokkaan vaikeuksia saada käyttöönsä T&K&I-toiminnan tuloksia. Koulutusinvestointien lisääminen voi olla valtiontukea parempi tapa ratkaista ongelma, joka liittyy pätevän henkilöstön riittämättömyyteen.

³⁷ Ks. komission tiedonanto valtiontukisääntöjen soveltamisesta yritysten välittömään verotukseen (EYVL C 384, 10.12.1998, s. 3) [*tai tiedonanto valtiontuen käsitteestä*].

57. T&K&I-toimintaan myönnettävä tuki voidaan hyväksyä perussopimuksen 107 artiklan 3 kohdan c alakohdan nojalla, jos se on tarpeen yhteisen edun mukaisen tavoitteen saavuttamiseksi. Tämä on poikkeus valtiontukia koskevasta yleisestä kiellosta. Tältä osin on tärkeää määrittää, missä määrin T&K&I-toimintaan myönnettävää valtiontukea voidaan pitää tarkoituksenmukaisena välineenä pyrittäessä lisäämään kyseistä toimintaa. Samat tulokset voitaisiin kenties saavuttaa muilla välineillä, jotka vääristävät kilpailua vähemmän.
58. Kun komissio arvioi tuen soveltuvuutta sisämarkkinoille, se ottaa huomioon erityisesti ehdotettua toimenpidettä koskevan vaikutusten arvioinnin, jonka jäsenvaltio on tehnyt. Tarkoituksenmukaisena välineenä pidetään toimenpiteitä, joiden osalta jäsenvaltiot ovat harkinneet muitakin toimintamalleja ja joiden osalta valtiontuen kaltaisen valikoivan välineen edut on määritetty ja tiedot on toimitettu komissiolle.
59. Kun valtiontukea myönnetään myös unionin joko suoraan tai välillisesti (toisin sanoen komissio, sen toimeenpanovirasto, perussopimuksen 185 ja 187 artiklan perusteella perustettu yhteisyritys tai muu sellainen täytäntöönpanoelin, joka ei ole suoraan tai välillisesti jäsenvaltioiden määräysvallassa) rahoittamiin hankkeisiin tai toimintoihin, komissio katsoo, että tukitoimenpiteiden tarkoituksenmukaisuus on osoitettu.

5.3.2. Tarkoituksenmukaisuus verrattuna muihin tukivälineisiin

60. T&K&I-tukea voidaan myöntää eri muodoissa. Jäsenvaltioiden olisi tämän vuoksi varmistettava, että tuki myönnetään muodossa, josta todennäköisesti aiheutuu vähiten kaupan ja kilpailun vääristymiä. Jos tuki myönnetään muodossa, joka tarjoaa suoran rahallisen edun (kuten suorat avustukset, vapautukset veroista tai muista pakollisista maksuista tai niiden alennukset tai maa-alueiden, tavaroiden tai palvelujen tarjoaminen edulliseen hintaan), jäsenvaltion on sisällytettävä ilmoitukseensa muita vaihtoehtoja koskeva analyysi ja selitettävä, miksi tai miten muut kilpailua tai kauppaa mahdollisesti vähemmän vääristävät tukimuodot, kuten takaisinmaksettavat ennakot tai velka- tai pääomainstrumentteihin perustuvat tukimuodot (kuten valtion takaukset tai edullisin ehdoin toteutettu omistusosuuden hankinta tai muunlainen velan tai pääoman tarjoaminen), eivät ole yhtä tarkoituksenmukaisia.
61. Tukimuoto olisi valittava ottaen huomioon markkinoiden toimintapuutteet, jotka sillä pyritään poistamaan. Jos markkinoiden toimintapuutteessa on kysymys ulkoisen velkarahoituksen saantiin liittyvästä ongelmasta, joka johtuu epäsymmetrisestä informaatiosta, jäsenvaltioiden olisi yleensä myönnettävä tuki likviditeettitukena, kuten lainana tai takauksena, avustuksen sijaan. Jos on tarpeen tarjota yritykselle myös tietynasteista riskinjakoa, takaisinmaksettavan ennakko on yleensä suositeltava tukimuoto. Jos tuki myönnetään muussa muodossa kuin likviditeettitukena tai takaisinmaksettavana enakkona markkinoita lähellä oleviin toimintoihin, jäsenvaltioiden on perusteltava valitun tukimuodon tarkoituksenmukaisuus kyseessä olevan markkinoiden toimintapuutteen poistamisessa.

5.4. Kannustava vaikutus

5.4.1. Yleiset edellytykset

62. T&K&I-tuen katsotaan soveltuvan sisämarkkinoille vain, jos sillä on kannustava vaikutus. Kannustavasta vaikutuksesta on kyse silloin, kun tuki muuttaa yrityksen toimintatapaa niin, että se harjoittaa sellaisia ylimääräisiä toimintoja, joita se ei harjoittaisi ilman tukea tai harjoittaisi rajoitetusti tai eri tavalla. Tuella ei kuitenkaan

saa kattaa yritykselle toiminnasta joka tapauksessa aiheutuvia kustannuksia, eikä sillä saa korvata taloudelliseen toimintaan liittyvää tavanomaista liiketoimintariskiä.

63. Komissio katsoo, että tuella ei ole kannustavaa vaikutusta tuensaajaan niissä tapauksissa, joissa kyseessä olevaan T&K&I-toimintaan liittyvät työt³⁸ on aloitettu jo ennen kuin tuensaaja on jättänyt tukihakemuksen kansallisille viranomaisille³⁹. Jos työt aloitetaan ennen kuin tuensaaja on jättänyt tukihakemuksen kansallisille viranomaisille, hanke ei ole tukikelpoinen.
64. Tukihakemuksessa on ilmoitettava vähintään hakijan nimi ja koko, hankkeen kuvaus, mukaan lukien sen sijaintipaikka sekä aloitus- ja lopetusaika, hankkeen toteuttamiseksi tarvittavan tuen määrä ja luettelo tukikelpoisista kustannuksista.
65. Komissio voi jäsenvaltioiden ilmoituksissaan antamien arviointiselvitysten⁴⁰ perusteella katsoa, että T&K&I-toiminnan verotuksellisilla tukiohjelmilla on kannustava vaikutus, sillä ne lisäävät yritysten T&K&I-menoja.

5.4.2. Yksittäistä tukea koskevat lisäedellytykset

66. Ilmoitusta edellyttävän yksittäisen tuen osalta jäsenvaltioiden on osoitettava komissiolle, että tuella on kannustava vaikutus, ja toimitettava selkeä osoitus siitä, tuella on myönteinen vaikutus yrityksen päätökseen harjoittaa T&K&I-toimintaa, mitä se ei harjoittaisi ilman tukea. Jotta komissio voi toteuttaa kattavan arvioinnin kyseisestä tukitoimenpiteestä, jäsenvaltion on mahdollisuuksien mukaan toimitettava tuettavaa hanketta koskevien tietojen lisäksi kattava selvitys siitä, mitä tapahtuisi tai mitä voisi kohtuullisesti odottaa tapahtuvan ilman tukea. Toisin sanoen on esitettävä vaihtoehtoinen skenaario, jossa vaihtoehtoista hanketta ei toteutettaisi, tai joka voi liittyä sellaiseen vaihtoehtoiseen hankkeeseen, joka toteutetaan kokonaan tai osittain unionin ulkopuolella.
67. Komissio ottaa analyysissään huomioon seuraavat tekijät:
- **tavoitellun muutoksen määrittely:** toiminnan muutos, joka valtiontuella odotetaan saavutettavan, toisin sanoen uuden hankkeen käynnistäminen tai hankkeen koon ja soveltamisalan laajentaminen tai toteutuksen nopeuttaminen, on määriteltävä tarkasti;
 - **kontrafaktuaalinen analyysi:** käyttäytymisen muuttuminen on todennettava vertailulla, jolla selvitetään, mikä odotettu tulos olisi ja kuinka paljon aiottua toimintaa harjoitettaisiin tuettuna tai ilman tukea. Kyseisten kahden skenaarion ero osoittaa tukitoimenpiteen kannustavan vaikutuksen;

³⁸ Jos tukihakemus koskee T&K-hanketta, tämä ei sulje pois sitä mahdollisuutta, että potentiaalinen tuensaaja on jo tehnyt toteutettavuustutkimuksia, jotka eivät kuulu valtiontukihakemuksen piiriin.

³⁹ Jos tuki myönnetään automaattisesti sovellettavan verojärjestelmän perusteella, tämä merkitsee sitä, kyseinen järjestelmä olisi hyväksyttävä ennen tuetun hankkeen tai toiminnan toteutukseen liittyvien töiden aloittamista.

⁴⁰ Vaikka tämä ei ehkä ole mahdollista etukäteen vastikään käyttöön otetun verotuksellisen valtiontukitoimenpiteen osalta, jäsenvaltioiden odotetaan toimittavan arviointiselvityksiä omien verotoimenpiteidensä kannustavista vaikutuksista (niin että jälkiarviointeja varten suunniteltujen tai aiottujen menetelmien olisi yleensä oltava osa näiden toimenpiteiden suunnittelua). Jos arviointiselvityksiä ei ole, verotuksellisella valtiontukiohjelmalla voidaan katsoa olevan kannustava vaikutus vain asteittaisiin toimenpiteisiin.

- **kannattavuustaso:** jos hankkeen toteuttaminen ei olisi yksityiselle yritykselle kannattavaa ilman tukea, mutta se tuottaisi yhteiskunnalle huomattavaa hyötyä, tuella on todennäköisesti kannustava vaikutus;
 - **investoinnin suuruus ja kassavirtojen aikajana:** suuret alkuinvestoinnit, vähäiset käytettävissä olevat kassavirrat ja kassavirtojen pääosan ajoittuminen kaukaiseen tulevaisuuteen tai niiden toteutumiseen liittyvä suuri epävarmuus ovat myönteisiä tekijöitä arvioitaessa kannustavaa vaikutusta;
 - **riskitaso:** riskin arvioinnissa otetaan huomioon erityisesti investoinnin peruuttamattomuus, kaupallisen epäonnistumisen todennäköisyys sekä seuraavat riskit: hankkeen tuottavuuden jääminen odotettua alhaisemmaksi, hankkeen tuottama haitta muille tuensaajan toiminnoille sekä yrityksen elinkelpoisuuden heikentyminen hankekustannusten vuoksi.
68. Jäsenvaltioita kehoitetaan erityisesti käyttämään yritysten hallintoelinten asiakirjoja, riskiarviointeja, tilinpäätöksiä, sisäisiä liiketoimintasuunnitelmia, asiantuntijalausuntoja ja muita arvioitavaan hankkeeseen liittyviä selvityksiä. Asiakirjat, jotka sisältävät tietoja kysyntä-, kustannus- ja talousennusteista, ja asiakirjat, jotka toimitetaan investointikomitealle ja joissa kuvaillaan yksityiskohtaisesti erilaisia investointiskenaarioita, tai asiakirjat, jotka on tarkoitettu rahoituslaitoksille, voivat auttaa jäsenvaltioita osoittamaan hankkeen kannustavan vaikutuksen.
69. Varmistaakseen, että kannustava vaikutus perustuu objektiivisiin seikkoihin, komissio voi arvioinnissaan verrata yrityskohtaisia tietoja tuensaajan toimialaa koskeviin tietoihin. Jäsenvaltioiden olisi mahdollisuuksien mukaan toimitettava toimialakohtaisia tietoja, jotka osoittavat, että yrityksen kontrafaktuaalinen skenaario, sen edellytetty kannattavuustaso ja sen odotetut kassavirrat ovat kohtuulliset.
70. Tässä yhteydessä kannattavuustaso voidaan arvioida käyttämällä menetelmiä, joita tuensaajayritys todistetusti käyttää tai jotka ovat yleisesti käytössä kyseisellä toimialalla ja joita voivat olla menetelmät, joiden avulla arvioidaan hankkeen nettonykyarvo⁴¹, sisäinen tuottoprosentti⁴² tai sijoitetun pääoman keskimääräinen tuotto.
71. Jos tuki ei muuta tuensaajan toimintaa lisäämällä T&K&I-toimintaa, sillä ei ole myönteisiä vaikutuksia T&K&I-toiminnan edistämiseen unionissa. Tämän vuoksi tuen ei katsota soveltuvan sisämarkkinoille tapauksissa, joissa näyttää siltä, että samoja toimintoja harjoitettaisiin alueella jopa ilman tuen myöntämistä.

5.5. Tuen oikeasuhteisuus

5.5.1. Yleiset edellytykset

72. Jotta T&K&I-tuki voidaan katsoa oikeasuhteiseksi, sen määrä on rajattava vähimmäismäärään, joka tarvitaan toiminnan harjoittamiseen.

5.5.1.1. Tuen enimmäisintensiteetit

⁴¹ Hankkeen nettonykyarvo on investoinnin elinaikana kertyvien positiivisten ja negatiivisten kassavirtojen erotus diskontattuna niiden käypään arvoon (käyttäen pääomakustannuksia).

⁴² Sisäinen tuottoprosentti ei perustu tietyn vuoden kirjanpidollisiin tuloihin, vaan siinä otetaan huomioon tulevat kassavirrat, jotka investoija odottaa saavansa investoinnin elinaikana. Se määritetään diskonttokorkona, jota käytettäessä kassavirtojen nettonykyarvo on nolla.

73. Jotta varmistetaan, että tukitaso on oikeasuhteinen niihin markkinoiden toimintapuutteisiin nähden, jotka sillä aiotaan poistaa, tuki on määritettävä suhteessa ennalta määritettyihin tukikelpoisiin kustannuksiin ja rajattava tiettyyn osuuteen kyseisistä tukikelpoista kustannuksista (tuki-intensiteetti). Tuki-intensiteetti on vahvistettava kunkin tuensaajan osalta, myös yhteistyöhankkeissa.
74. Ennustettavuuden ja tasapuolisten toimintaedellytysten varmistamiseksi komissio soveltaa T&K&I-tukeen tuen enimmäisintensiteettejä, jotka määritetään seuraavien kriteerien perusteella: i) tuen läheisyys markkinoiden kannalta, minkä pohjalta määritellään sen odotetut negatiiviset vaikutukset ja sen tarve ottaen huomioon tuetuista toiminnoista mahdollisesti saatavat suuremmat tulot, ii) tuensaajan koko, jota käytetään yleensä pienempien yritysten riskialttiiden hankkeiden rahoittamiseen liittyvien erityisvaikeuksien indikaattorina; ja iii) markkinoiden toimintapuutteen akuuttisuus, kuten odotetut ulkoisvaikutukset tiedon levittämisen muodossa. Kehitystyöhön ja innovointiin liittyvään toimintaan myönnettävän tuen intensiteettien olisi sen vuoksi yleensä oltava alhaisemmat kuin tutkimustoimintaan myönnettävän tuen.
75. Kunkin näiden puitteiden piiriin kuuluvan tukitoimenpiteen tukikelpoiset kustannukset on määritetty liitteessä I. Jos T&K-hankkeeseen kuuluu erilaisia tehtäviä, kunkin tukikelpoisen tehtävän on kuuluttava joko perustutkimuksen, teollisen tutkimuksen tai kokeellisen kehittämisen piiriin⁴³. Toimintaa luokitellessaan komissio nojautuu omaan käytäntöönsä ja OECD:n Frascati-käsikirjassa⁴⁴ annettuihin esimerkkeihin ja selityksiin.
76. Kaikkiin tukikelpoisiin T&K&I-toimenpiteisiin yleensä sovellettavat tuen enimmäisintensiteetit on vahvistettu liitteessä II⁴⁵.
77. Jos tutkimusorganisaatioiden ja yritysten yhteistyössä toteuttamaan hankkeeseen myönnetään valtiontukea, tuen yhteismäärä, joka muodostuu suorasta valtion avusta ja tutkimusorganisaatioiden samaan hankkeeseen myöntämästä, tueksi katsotusta rahoituksesta, ei saa ylittää kuhunkin tuensaajayritykseen sovellettavia tuki-intensiteettejä.
- 5.5.1.2. Takaisinmaksettavat ennakot
78. Jos jäsenvaltio myöntää takaisinmaksettavan ennakon, joka katsotaan perussopimuksen 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuksi valtiontueksi, sovelletaan tässä jaksossa vahvistettuja sääntöjä.
79. Jos jäsenvaltio voi osoittaa riittäviin ja todennettavissa oleviin tietoihin perustuvien pätevin menetelmin, että se voi laskea takaisinmaksettavan ennakon bruttoavustusekvivalentin, se voi ilmoittaa sekä tukiohjelman että mainitut

⁴³ Tällaisen luokittelun ei välttämättä tarvitse noudattaa kronologista järjestystä siten, että siirryttäisiin vaiheittain perustutkimuksesta markkinoita lähempänä olevaan toimintaan. Komissio voi sen vuoksi myös luokitella hankkeen myöhäisemmässä vaiheessa toteutettavan tehtävän teolliseksi tutkimukseksi, vaikka se toteaisi, että varhaisemmassa vaiheessa toteutettu toiminta olisi kokeellista kehittämistä tai että se ei olisi lainkaan tutkimustoimintaa.

⁴⁴ The Measurement of Scientific and Technological Activities, Proposed Standard Practice for Surveys on Research and Experimental Development, Frascati Manual, Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestö (OECD), 2002, sellaisena kuin se on muutettuna tai korvattuna.

⁴⁵ Sanotun kuitenkin rajoittamatta tutkimus- ja kehitystyöhön myönnettävään tukeen sovellettavien erityissäännösten soveltamista maatalous- ja kalatalousalalla, kuten ryhmäpoikkeusasetuksessa säädetään.

menetelmät komissiolle. Jos komissio hyväksyy käytetyt menetelmät ja katsoo tukiohjelman soveltuvan sisämarkkinoille, tuki voidaan myöntää takaisinmaksettavaan ennakoon sisältyvän bruttoavustusekvivalentin pohjalta, kunhan liitteessä II mainitut enimmäistuki-intensiteetit eivät ylity.

80. Muissa tapauksissa takaisinmaksettava ennakko ilmoitetaan prosentteina tukikelpoisista kustannuksista. Se voi ylittää sovellettavat enimmäistuki-intensiteetit 10 prosenttiyksiköllä, kunhan seuraavat edellytykset täyttyvät:
- (a) toimenpiteessä on määrättävä, että jos hanke onnistuu, ennakosta maksettava korko on vähintään viite- ja diskonttokorkojen määrittämisessä sovellettavan menetelmän tarkistamista koskevassa komission tiedonannossa⁴⁶ määrätty diskonttokorko;
 - (b) silloin, kun hankkeen tulokset ovat onnistuneeksi määriteltäviä tutkimustoimintaa paremmat, jäsenvaltion pitäisi edellyttää maksuja, jotka ylittävät ennakon takaisinmaksun, mukaan luettuna sovellettavan diskonttokoron mukainen korko;
 - (c) jos hanke epäonnistuu, ennakkoa ei tarvitse maksaa kokonaan takaisin. Jos hanke onnistuu osittain, takaisinmaksun olisi oltava oikeassa suhteessa saavutettuun onnistumiseen.
81. Jotta komissio voisi arvioida tukitoimenpiteen, toimenpiteeseen on sisällyttävä yksityiskohtaiset määräykset takaisinmaksusta hankkeen onnistuessa ja selvä määritelmä siitä, mikä katsotaan onnistuneeksi tutkimustoiminnaksi kohtuullisen ja varovaisen arvion perusteella.

5.5.1.3. Verotoimenpiteet

82. T&K&I-toiminnan verotuksellisen tukitoimenpiteen tuki-intensiteetti voidaan laskea joko yksittäisten hankkeiden perusteella tai yrityksen tasolla kokonaisverohuojennuksen ja kaikkien enintään kolmen peräkkäisen verovuoden aikana kertyneiden tukikelpoisten T&K&I-kustannusten yhteismäärän suhteena. Viimeksi mainitussa tapauksessa T&K&I-toiminnan verotuksellista valtiontukitoimenpidettä voidaan soveltaa samoin edellytyksin kaikkiin tukikelpoihin toimintoihin, mutta kokeellisen kehittämisen tuki-intensiteettiä ei kuitenkaan saa ylittää⁴⁷.

5.5.1.4. Tuen kasautuminen

83. Tukea voidaan myöntää samanaikaisesti useasta tukiohjelmasta tai se voi kasautua tapauskohtaisen tuen kanssa sillä edellytyksellä, että toimintaan tai hankkeeseen myönnetyn valtiontuen kokonaismäärä ei ylitä näissä puitteissa vahvistettuja tuen enimmäismääriä. Kuten 9 kohdassa todetaan, sellainen unionin rahoitus, jota komissio hallinnoi keskitetysti, joko suoraan tai välillisesti, ei ole valtiontukea eikä sitä pitäisi ottaa huomioon. Jos tällaiseen unionin rahoitukseen yhdistyy muuta julkista rahoitusta, samoihin tukikelpoihin kustannuksiin myönnetyn julkisen rahoituksen kokonaismäärä ei kuitenkaan saa ylittää sovellettavissa EU:n säädöksissä vahvistettuja rahoituksen enimmäismääriä.

⁴⁶ EUVL C 14, 19.1.2008, s. 6.

⁴⁷ Jos verotuksellisessa tukitoimenpiteessä taas erotetaan eri T&K-luokat, sovellettavia tuki-intensiteettejä ei saa ylittää.

84. Kun kaikkiin tai osaan T&K&I-tukeen oikeutetuista kustannuksista voidaan mahdollisesti myöntää myös muita tukia, päällekkäiseen osuuteen sovelletaan asiaa koskevien sääntöjen suotuisinta enimmäismäärää.
85. T&K&I-tuki ei saa kasautua vähämerkityksisen tuen kanssa samojen tukikelpoisten kustannusten osalta, jos se johtaisi jonkin näissä puitteissa vahvistetun tuen enimmäisintensiteetin ylittymiseen.

5.5.2. Yksittäistä tukea koskevat lisäedellytykset

86. Ilmoitusta edellyttävän yksittäisen tuen osalta pelkkä edeltä määritettyjen enimmäistuki-intensiteettien noudattaminen ei riitä varmistamaan tuen oikeasuhteisuutta.
87. Ilmoitusta edellyttävän yksittäisen tuen katsotaan yleensä rajoittuvan vähimmäismäärään, jos tuen määrä ei ylitä kyseisen T&K&I-toiminnan toteuttamisesta aiheutuvia ylimääraisiä nettokustannuksia verrattuna vaihtoehtoiseen hankkeeseen, joka toteutettaisiin ilman tukea. Ylimääraisten nettokustannusten määrittämiseksi komissio vertaa tuettuun hankkeeseen ja vaihtoehtoiseen hankkeeseen tehtyjen investointien odotettuja nettonykyarvoja ottaen huomioon eri liiketoimintaskenaarioiden todennäköisyydet⁴⁸. Kaikki asian kannalta merkitykselliset odotetut kustannukset ja hyödyt on otettava huomioon hankkeen elinajalta, mukaan lukien T&K&I-toiminnasta johtuvat kustannukset ja tulot.
88. Jos vaihtoehtoista hanketta ei ole, komissio tarkastaa, ylittääkö tukimäärä vähimmäismäärän, joka tarvitaan hankkeen saattamiseksi riittävän kannattavaksi, ts. nostaako tukimäärä sisäisen tuoton ala- tai yrityskohtaista raja-arvoa tai vähimmäistuottovaatimusta suuremmaksi. Jos kyseisiä viitearvoja ei ole käytettävissä, viitearvona voidaan käyttää tuensaajayrityksen muissa T&K&I-hankkeissa edellyttämiä tuottoprosentteja, pääomakustannuksia kokonaisuutena tarkasteltuna tai kyseisen alan yleistä tuottoprosenttia.
89. Jos tuki myönnetään T&K-hankkeisiin tai tutkimusinfrastruktuurien rakentamiseen tai parantamiseen ja jos komissio voi todentaa ylimääraisiä nettokustannuksia koskevan arviointinsa perusteella, että tuki rajoittuu tiukasti välttämättömään vähimmäismäärään, enimmäistuki-intensiteetit voivat olla liitteessä II vahvistettuja enimmäistuki-intensiteettejä korkeampia seuraavan taulukon mukaisiin tasoihin asti:

	Pieni yritys	Keskisuuri yritys	Suuri yritys
Tuki T&K-hankkeisiin			
Perustutkimus	100 %	100 %	100 %
Soveltava tutkimus	80 %	70 %	60 %
- yritysten välisestä yhteistyöstä (suurten yritysten osalta rajat ylittävä tai vähintään yhden pk-yrityksen kanssa) tai yrityksen ja tutkimusorganisaation	90 %	80 %	70 %

⁴⁸ Jos tuki ainoastaan nopeuttaa hankkeen toteuttamista, vertailussa olisi otettava erityisesti huomioon kassavirtojen erilaiset ajoitukset sekä markkinoille tulon viivästyminen.

välisestä yhteistyöstä riippuen - tulosten levittämisestä riippuen			
Tuki tutkimusinfrastruktuurien rakentamiseen ja parantamiseen	60 %	60 %	60 %

90. Osoittaakseen, että tuki rajoittuu tarvittavaan vähimmäismäärään, jäsenvaltioiden on selitettävä, miten tukimäärä on määritetty. Kannustavan vaikutuksen arvioinnissa käytettäviä asiakirjoja ja laskelmia voidaan käyttää myös arvioitaessa tuen oikeasuhteisuutta. Jos tuen tarve liittyy pikemminkin vaikeuksiin hankkia velkarahoitusta markkinoilta kuin kannattavuuden puutteeseen, erityisen sovelias tapa varmistaa, että tuki rajoittuu tarvittavaan vähimmäismäärään, saattaa olla se, että tuki myönnetään lainana, takauksena tai takaisinmaksettavana ennakkona sen sijaan, että se myönnetään esimerkiksi avustuksena, jota ei tarvitse maksaa takaisin.
91. Jos tuetun toiminnon toteuttajaksi on useampia potentiaalisia ehdokkaita, oikeasuhteisuusvaatimus täyttyy todennäköisimmin silloin, kun tuki myönnetään läpinäkyvillä, puolueettomilla ja syrjimättömillä perusteilla.
92. Kansainväliseen kauppaan kohdistuvien todellisten tai mahdollisten välittömien tai välillisten vääristymien poistamiseksi ja sillä edellytyksellä, että tuki rajoittuu välttämättömään vähimmäismäärään, näiden puitteiden mukaisia yleisiä tuki-intensiteettejä suurempi tuki voidaan hyväksyä, jos unionin ulkopuolella sijaitsevat kilpailijat ovat kolmen viime vuoden aikana – suoraan tai välillisesti – saaneet tai saavat tukea, jonka intensiteetti vastaa samanlaisiin hankkeisiin myönnetyn tuen intensiteettiä⁴⁹. Kyseisen jäsenvaltion on mahdollisuuksien mukaan toimitettava komissiolle tarvittavat tiedot, jotta se voi arvioida tilanteen ja erityisesti tarpeen ottaa huomioon kilpailuetu, josta kolmannen maan kilpailija hyötyy. Jos komissiolla ei ole myönnettyä tai ehdotettua tukea koskevia todisteita, se voi perustaa päätöksensä myös aihetodisteisiin, jotka se on hankkinut esimerkiksi tutkintavaltuuksiaan käyttämällä⁵⁰.

5.6. Kilpailuun ja kauppaan kohdistuvien kohtuuttomien kielteisten vaikutusten välttäminen

5.6.1. Yleisiä näkökohtia

93. Jotta T&K&I tuki soveltuu sisämarkkinoille, tukitoimenpiteen kielteisten vaikutusten, jotka ilmenevät kilpailun vääristymisenä ja vaikutuksena jäsenvaltioiden väliseen kauppaan, on oltava rajalliset, ja yhteisen edun mukaisen tavoitteen saavuttamista edistävien myönteisten vaikutusten on oltava suuremmat.
94. Komissio toteaa, että T&K&I-tuki voi aiheuttaa ensi sijassa kahdenlaisia kilpailun ja jäsenvaltioiden välisen kaupan vääristymiä. Niitä ovat tuotemarkkinoiden vääristymät, jotka johtavat etupäässä resurssien tehottomaan kohdentamiseen, mikä haittaa sisämarkkinoiden taloudellista suorituskykyä, ja sijaintivaikutukset, jotka voivat johtaa sekä resurssien tehottomaan kohdentamiseen että jakautumisongelmiin, jotka vaikuttavat taloudellisen toiminnan jakautumiseen eri alueille.

⁴⁹ Jos on todennäköistä, että kansainvälinen kauppa vääristyy kolmen vuoden jälkeenkin kyseisen alan erityisluonteesta vuoksi, viitekautta voidaan pidentää vastaavasti.

⁵⁰ Ks. 22. heinäkuuta 2013 annetun neuvoston asetuksen (EU) N:o 734/2013 1 artiklan 3 kohta (EUVL L 204, 31.7.2013, s. 15).

95. Tuotemarkkinoiden vääristymien osalta T&K&I-tuki voi vaikuttaa kilpailuun innovointiprosessissa ja tuotemarkkinoilla, joilla T&K&I-toiminnan tuloksia hyödynnetään.

5.6.1.1. Vaikutukset tuotemarkkinoilla

96. T&K&I-toiminnan valtiontuki voi haitata kilpailua tuotemarkkinoilla kolmella tavalla: vääristämällä kilpailijoiden markkinoille tuloa ja markkinoilta poistumista, vääristämällä investointien dynaamisia kannusteita ja luomalla markkinavoimaa tai säilyttämällä sen.

i) Kilpailijoiden markkinoille tulon ja markkinoilta poistumisen vääristyminen

97. T&K&I-tuki tuki saattaa estää markkinamekanismeja toimimasta niin, että tehokkaimmat tuottajat palkittaisiin ja vähiten tehokkaille tuottajille aiheutuisi paineita parantaa tehokkuuttaan, järjestää toimintansa uudelleen tai poistua markkinoilta. Tämä voi johtaa tilanteeseen, jossa myönnetyn tuen vuoksi kilpailijat, jotka muuten olisivat pystyneet pysymään markkinoilla, pakotetaan pois markkinoilta, tai kilpailijat eivät tule markkinoille ollenkaan. Samoin valtiontuki voi estää tehottomia yrityksiä poistumasta markkinoilta tai se voi jopa kannustaa niitä tulemaan markkinoille ja hankkimaan markkinaosuuksia muuten tehokkaammilta kilpailijoilta. Jos T&K&I-tukea ei suunnata oikein, se voi hyödyttää tehottomia yrityksiä ja johtaa markkinarakenteeseen, jossa useat markkinatoimijat toimivat tehottomasti. Pitkällä aikavälillä kilpailijoiden markkinoille tuloon ja markkinoilta poistumiseen vaikuttaminen voi vähentää innovointia ja hidastaa koko toimialan tuottavuuden parantamista.

ii) Vääristävät dynaamiset kannustimet

98. T&K&I-tuki voi vääristää kilpailijoiden dynaamisia investointikannustimia. Yrityksen saadessa tukea sen T&K&I-toiminnan onnistuminen on todennäköisempää, mikä johtaa vahvempaan asemaan tulevaisuuden tuotemarkkinoilla. Tukea saaneen yrityksen vahvempi asema voi johtaa siihen, että kilpailijat supistavat alkuperäisiä investointisuunnitelmiaan (syrjäyttämisaikutus).

99. Lisäksi tuki saattaa tehdä mahdollisista tuensaajista ylimielisiä tai riskihakuisempia. Pitkän aikavälin vaikutus alan kokonaistulokseen on tässä tapauksessa todennäköisesti kielteinen. Jos T&K&I-tukea ei suunnata oikein, se voi siksi hyödyttää tehottomia yrityksiä ja johtaa markkinarakenteeseen, jossa useat markkinatoimijat toimivat tehottomasti.

iii) Markkinavoiman luominen

100. T&K&I-toimintaan myönnettävällä tuella saattaa olla vääristävä vaikutus, jos se lisää tai ylläpitää markkinavoimaa tuotemarkkinoilla. Markkinavoima tarkoittaa kykyä vaikuttaa kuluttajia haittaavalla tavalla markkinahintoihin, tuotokseen, tavaroiden ja palvelujen valikoimaan tai laatuun sekä muihin kilpailutekijöihin pitkällä aikavälillä. Myös silloin kun tuki ei vahvista markkinavoimaa suoraan, se voi lisätä sitä välillisesti estämällä olemassa olevien kilpailijoiden laajentumisen tai aiheuttamalla niiden poistumisen markkinoilta tai estämällä uusien kilpailijoiden tulon markkinoille.

5.6.1.2. Kauppaan ja yritysten sijaintipaikan valintaan kohdistuvat vaikutukset

101. T&K&I-tuki voi johtaa kilpailun vääristymiin myös silloin, kun se vaikuttaa sijaintipaikan valintaan. Näitä vääristymiä voi syntyä eri jäsenvaltioissa joko silloin kun yritykset käyvät kauppaa rajojen yli tai harkitsevat eri sijaintipaikkoja. Tuki, jolla autetaan toiminnan siirtämistä toiselle alueelle sisämarkkinoiden sisällä, ei välttämättä suoraan vääristä tuotemarkkinoita, mutta se siirtää toiminnan tai investoinnit alueelta toiselle.

5.6.1.3. Selvät kielteiset vaikutukset

102. Tukitoimenpidettä ja yhteyttä, jossa sitä sovelletaan, on analysoitava sen selvittämiseksi, missä määrin tuki voidaan katsoa vääristäväksi. On kuitenkin eräitä tilanteita, joissa kielteiset vaikutukset ovat selvästi myönteisiä vaikutuksia suuremmat. Tällöin tuen ei voida katsoa soveltuvan sisämarkkinoille.
103. Perussopimuksen yleisten periaatteiden mukaan valtiontukea ei voida katsoa sisämarkkinoille soveltuvaksi, jos tukitoimenpide on siinä määrin syrjivä, että sitä ei voida perustella sillä, että toimenpide on luonteeltaan valtiontukea. Kuten 3 jaksossa todetaan, komissio ei hyväksy tukitoimenpidettä, jos se tai siihen liittyvät edellytykset rikkovat erottamattomasti unionin lainsäädäntöä. Tämä pätee erityisesti tukitoimenpiteisiin, joissa tuen myöntämisen ehtona on, että tuensaajalla on oltava päätoimipaikka kyseisessä jäsenvaltiossa (tai että sen on oltava pääasiallisesti sijoittautunut kyseiseen jäsenvaltioon) tai että sen on käytettävä kotimaassa tuotettuja tuotteita tai kotimaisia palveluja, ja tukitoimenpiteisiin, joissa rajoitetaan tuensaajan mahdollisuutta hyödyntää T&K&I-toiminnan tuloksia muissa jäsenvaltioissa.

5.6.2. Tukiohjelmat

104. Jotta tukiohjelman voidaan katsoa soveltuvan sisämarkkinoille, se ei saa aiheuttaa merkittäviä kilpailun ja kaupan vääristymiä. Vaikka vääristymien voidaan katsoa olevan rajoitettuja yksittäisellä tasolla (edellyttäen että tuki on tarpeen ja oikeasuhtaista yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi), tukiohjelmat voivat silti johtaa suuriin vääristymiin kasautumisen vuoksi. Vääristymät voivat johtua esimerkiksi tuesta, jolla on kielteinen vaikutus kilpailijoiden dynaamisiin investointikannusteisiin. Tietyille aloille keskittyvän tukiohjelman tapauksessa tällaisten vääristymien riski on vielä suurempi.
105. Sen vuoksi jäsenvaltioiden on osoitettava, että mahdolliset kielteiset vaikutukset rajoittuvat vähimmäismäärään ottaen huomioon esimerkiksi kyseisten hankkeiden koon, yksittäiset ja kumulatiiviset tukimäärät, oletettujen tuensaajien lukumäärän ja kohdealojen ominaispiirteet. Jotta komissio voi arvioida tukiohjelmien todennäköisiä kielteisiä vaikutuksia, jäsenvaltiot voivat toimittaa minkä tahansa vaikutusten arvioinnin ja samanlaisista aikaisemmista tukiohjelmissa jälkikäteen tehdyt arvioinnit.

5.6.3. Yksittäistä tukea koskevat lisäedellytykset

5.6.3.1. Tuotemarkkinoiden vääristymät

106. Jotta komissio voisi kartoittaa ilmoitusta edellyttävän yksittäisen tuen osalta mahdolliset kilpailun ja kaupan vääristymät ja arvioida niitä, jäsenvaltioiden olisi toimitettava tiedot i) kyseessä olevista tuotemarkkinoista, toisin sanoen markkinoista, joihin tuensaajan toiminnan muutos vaikuttaa, ja ii) vaikutuksen piiriin kuuluvista kilpailijoista ja asiakkaista tai kuluttajista.

107. Kun komissio arvioi tukitoimenpiteen kielteisiä vaikutuksia, se keskittyy kilpailun vääristymistä koskevassa analyysissään siihen, mikä todennäköinen vaikutus T&K&I-toiminnalle myönnettävällä tuella on yritysten väliseen kilpailuun kyseisillä tuotemarkkinoilla. Komissio antaa suuremman painoarvon kilpailuun ja kauppaan liittyville riskeille, joita syntyy lähitulevaisuudessa tietyllä todennäköisyydellä.
108. Vaikutuksella innovaatioprosessissa tapahtuvaan kilpailuun on merkitystä, jos sen vaikutus tuotemarkkinoilla tulevaisuudessa käytävän kilpailun tulokseen on ennakoitavissa. Siinä määrin kuin tietty innovaatiotoiminta voidaan yhdistää useisiin tulevaisuuden tuotemarkkinoihin, valtiontuen vaikutusta tarkastellaan kaikkien asianomaisten markkinoiden näkökulmasta. Joissakin tapauksissa T&K&I-toiminnan tuloksilla (esim. immateriaalioikeudet) käydään kauppaa teknologiamarkkinoilla muun muassa patentteja lisensoimalla. Näissä tapauksissa komissio voi myös tutkia tuen vaikutusta kilpailuun teknologiamarkkinoilla.
109. Komissio soveltaa erilaisia perusteita arvioidessaan mahdollisia kilpailun vääristymiä, joita ovat vääristävät dynaamiset kannusteet, markkinavoiman luominen tai säilyttäminen sekä tehottomien markkinarakenteiden säilyttäminen.
- i) Vääristävät dynaamiset kannustimet*
110. Komissio tarkastelee seuraavia seikkoja arvioidessaan dynaamisten kannustimien aiheuttamia mahdollisia vääristymiä:
- *markkinoiden kasvu*: mitä enemmän markkinoiden odotetaan kasvavan tulevaisuudessa, sitä epätodennäköisempää on, että tuella on kielteinen vaikutus kilpailijoiden kannustimiin, kun otetaan huomioon, että kannattavan liiketoiminnan kehittämiselle on runsaasti mahdollisuuksia;
 - *tuen määrä*: tukitoimenpiteillä, joihin liittyy huomattava määrä tukea, on todennäköisesti merkittävä syrjäyttämisaikutus. Tuen määrän merkitystä mitataan pääasiassa määrällä, jonka tärkeimmät markkinatoimijat käyttävät samantapaisiin hankkeisiin;
 - *markkinoiden läheisyys / tuen muoto*: mitä läheisemmin tuki liittyy lähellä markkinoita olevaan toimintaan, sitä todennäköisemmin sillä on huomattava syrjäyttämisaikutus;
 - *avoin valintaprosessi*: komissio suhtautuu suopeammin tapauksiin, joissa tuki myönnetään objektiivisilla ja syrjimättömillä perusteilla;
 - *toiminnan lopettamisen esteet*: kilpailijat todennäköisesti ylläpitävät tai jopa laajentavat investointisuunnitelmiaan, jos innovaatioprosessin lopettaminen on käytännössä erittäin vaikeaa. Näin voi käydä silloin, kun monet kilpailijoiden aiemmista investoinneista on sidottu T&K&I-toiminnan tiettyyn kehitykseen;
 - *kannustimet kilpailla tulevaisuuden markkinoilla*: T&K&I-tuki voi johtaa siihen, että tuensaajan kilpailijat luopuvat kilpailusta tulevaisuuden markkinoilla, joilla ”voittaja saa kaiken”, koska tuen tarjoama etu, kuten tekninen etulyöntiasema, mittakaavaedut, verkostovaikutukset tai parempi ajoitus, vähentää niiden mahdollisuuksia toimia kannattavasti kyseisillä markkinoilla;
 - *tuotteiden eriyttäminen ja kilpailun intensiteetti*: tuella on pienempi vaikutus kilpailijoiden toimintaan silloin, kun tuoteinnovaatioissa on lähinnä kyse tuotteiden

eriyttämisestä, esimerkiksi eri tuotemerkit, standardit, teknologiat ja kuluttajaryhmät. Sama pätee myös markkinoihin, joilla on paljon todellisia kilpailijoita.

ii) Markkinavoiman luominen tai säilyttäminen

111. Komissio kiinnittää huomiota lähinnä niihin T&K&I-toimenpiteisiin, jotka antavat tuensaajalle mahdollisuuden vahvistaa olemassa olevilla tuotemarkkinoilla olevaa markkinavoimaa tai siirtää se tulevaisuuden tuotemarkkinoille. Komissio ei odota löytävänsä markkinavoimaan liittyviä kilpailuongelmia tapauksissa, joissa yksittäisen tuensaajan markkinaosuus on alle 25 prosenttia, eikä markkinoilla, joilla Herfindahl-Hirschman-indeksin mukainen markkinoiden keskittymistä kuvaava arvo on alle 2000.
112. Komissio kiinnittää markkinavoimaa koskevassa analyysissään huomiota seuraaviin tekijöihin:
- *tuensaajan markkinavoima ja markkinoiden rakenne*: jos tuensaajalla on jo määräävä asema tuotemarkkinoilla, tuki voi vahvistaa määräävää asemaa heikentämällä kilpailupainetta, joka tuensaajaan kohdistuu sen kilpailijoiden taholta. Valtiontuella voi olla suuri merkitys myös oligopolimarkkinoilla, joilla on vain muutama toimija;
 - *markkinoille pääsyn esteet*: T&K&I-toiminnassa uudet toimijat saattavat joutua kohtaamaan huomattavia markkinoille pääsyn esteitä. Näitä esteitä ovat muun muassa oikeudelliset esteet (erityisesti immateriaalioikeudet), suurtuotannosta ja tuotevarioinnista saatavat edut, verkkoihin ja infrastruktuuriin pääsyn esteet sekä muut strategiset esteet, jotka haittaavat markkinoille pääsyä tai laajentumista;
 - *ostajien neuvotteluvoima*: myös ostajien markkina-asema voi rajoittaa yrityksen markkinavoimaa. Vahvojen ostajien läsnäolo markkinoilla saattaa kumota vahvan markkina-aseman, jos ostajat todennäköisesti pyrkivät ylläpitämään riittävästi kilpailua markkinoilla;
 - *valintamenettely*: komissio kiinnittää huomiota tukitoimenpiteisiin, jotka antavat vahvassa markkina-asemassa oleville yrityksille mahdollisuuden vaikuttaa valintaprosessiin esimerkiksi suosittelemalla tiettyjä yrityksiä valintaprosessin aikana tai ohjaamalla tutkimustoimintaa perusteettomasti siten, että vaihtoehtoiset tutkimussuunnat jäävät vähemmälle huomiolle.

iii) Tehottomien markkinarakenteiden ylläpitäminen

113. Komissio kiinnittää markkinarakenteita koskevassa analyysissään huomiota siihen, onko tuki myönnetty markkinoille, joilla on ylikapasiteettia, tai taantuville toimialoille. Ongelmia esiintyy harvemmin silloin, kun markkinat ovat kasvussa tai T&K&I-tuki todennäköisesti muuttaa koko alan kasvudynamiikkaa, erityisesti ottamalla käyttöön uutta teknologiaa.

5.6.3.2. Sijaintipaikan vaikutukset

114. Varsinkin jos T&K&I-tuki on lähellä markkinoilla, se saattaa johtaa siihen, että eräät alueet hyötyvät suotuisammista tuotantoedellytyksistä erityisesti siksi, että tuotantokustannukset ovat suhteellisesti alhaisemmat, mikä johtuu tuesta tai tuen avulla lisääntyneestä T&K&I-toiminnasta. Yritykset voivat tämän vuoksi siirtää toimintansa kyseisille alueille.

115. Sijaintipaikan vaikutukset voivat olla merkityksellisiä myös tutkimusinfrastruktuurien kannalta. Jos tukea käytetään ensi sijassa infrastruktuurin houkuttelemiseen tietylle alueelle toisen alueen kustannuksella, se ei edistä uusia T&K&I-toimintoja unionissa.
116. Arvioidessaan ilmoitusta edellyttävää yksittäistä tukea komissio ottaa huomioon mahdolliset todisteet siitä, että tuensaaja on harkinnut vaihtoehtoisia sijaintipaikkoja.

5.7. Läpinäkyvyys

117. Jäsenvaltioiden on julkaistava yhdellä verkkosivustolla vähintään seuraavat tiedot ilmoitetuista valtiontukitoimenpiteistä: i) tukiohjelman ja sen täytäntöönpanosääntöjen koko teksti tai yksittäisen tuen oikeusperusta; ii) tuen myöntävän viranomaisen nimi; iii) yksittäiset tuensaajat; ja iv) tuensaajakohmainen tukimäärä ja tuki-intensiteetti. Nämä tiedot on julkaistava tuen myöntämispäätöksen tekemisen jälkeen, ne on säilytettävä vähintään 10 vuoden ajan ja niiden oltava rajoituksetta yleisön saatavissa⁵¹.

6. ARVIOINTI

118. Varmistaakseen, että kilpailun ja kaupan vääristyminen on rajallista, komissio voi edellyttää, että tiettyihin tukiohjelmiin sovelletaan aikarajoitusta (yleensä enintään neljä vuotta) ja 48 kohdassa tarkoitettua arviointia. Arvioinnit olisi suoritettava erityisesti sellaisten tukiohjelmien osalta, joissa mahdollinen vääristymä on erityisen suuri, toisin sanoen ne voivat rajoittaa kilpailua merkittävästi, jos niiden täytäntöönpanoa ei tarkisteta hyvissä ajoin.
119. Arvioinnin tavoitteiden vuoksi ja jotta voidaan pitää jäsenvaltioihin ja pienempiin tukitoimenpiteisiin kohdistuva hallinnollinen rasitus kohtuullisena, tätä vaatimusta sovelletaan vain tukiohjelmiin, joiden talousarvio on suuri tai joihin sisältyy uusia ominaispiirteitä, tai kun on odotettavissa merkittäviä markkinoihin, teknologiaan tai sääntelyyn liittyviä muutoksia. Arvioinnin tekijän on oltava valtiontuen myöntävästä viranomaisesta riippumaton asiantuntija, ja se on tehtävä yhteisten menetelmien⁵² mukaisesti. Arviointi on myös julkistettava.
120. Arviointi on toimitettava komissiolle riittävän ajoissa, jotta se voi tarvittaessa harkita tukiohjelman voimassaolon jatkamista, ja joka tapauksessa ennen tukiohjelman voimassaolon päättymistä. Arvioinnin tarkka laajuus ja yksityiskohtaiset säännöt määritetään tukiohjelman hyväksymispäätöksessä. Kyseisen arvioinnin tulokset on otettava huomioon päätettäessä tulevista tukitoimenpiteistä, joilla on samankaltainen tavoite.

7. RAPORTOINTI JA SEURANTA

121. Jäsenvaltioiden on toimitettava komissiolle vuosikertomukset Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 93 artiklan soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä annetun asetuksen (EY) N:o 659/1999 muuttamisesta 22 päivänä heinäkuuta 2013 annetun neuvoston asetuksen (EU) N:o 734/2013⁵³ ja asetuksen

⁵¹ Nämä tiedot olisi päivitettävä säännöllisesti, esimerkiksi kuuden kuukauden välein, ja niiden on oltava saatavilla vapaassa muodossa.

⁵² Komissio voi määrittää yhteiset menetelmät.

⁵³ EUVL L 204, 31.7.2013, s. 15.

(EY) N:o 659/1999 täytäntöönpanosta 21 päivänä huhtikuuta 2004 annetun komission asetuksen (EY) N:o 794/2004⁵⁴ mukaisesti.

122. Jäsenvaltioiden on säilytettävä yksityiskohtaista asiakirja-aineistoa kaikista tukitoimenpiteistä. Aineistoon on sisällyttävä kaikki tarvittavat tiedot, joiden perusteella voidaan vahvistaa, että tukikelpoisia kustannuksia ja tuen enimmäisintensiteettejä koskevia edellytyksiä on noudatettu. Asiakirja-aineisto on säilytettävä 10 vuoden ajan tuen myöntämispäivästä ja toimitettava komissiolle tämän pyynnöstä.

8. VOIMAANTULO JA SOVELTAMINEN

123. Nämä puitteet tulevat voimaan 1. heinäkuuta 2014. Komissio soveltaa näitä puitteita arvioidessaan kaikkien niiden ilmoitettujen T&K&I-tukien soveltuvuutta sisämarkkinoille, joista siltä pyydetään päätöstä puitteiden voimaantulon jälkeen. Sääntöjenvastaista T&K&I-tukea arvioidaan niiden sääntöjen mukaisesti, jotka olivat voimassa tuen myöntämishetkellä.
124. Komissio ehdottaa perussopimuksen 108 artiklan 1 kohdan nojalla, että jäsenvaltioiden olisi tarvittaessa muutettava voimassa olevia T&K&I-tukiohjelmiä saattaakseen ne näiden puitteiden mukaisiksi kuuden kuukauden kuluessa puitteiden voimaantulosta.
125. Jäsenvaltioita kehoitetaan antamaan nimenomainen ehdoton suostumus ehdotettuihin aiheellisiin toimenpiteisiin kahden kuukauden kuluessa siitä, kun nämä puitteet on julkaistu *Euroopan unionin virallisessa lehdessä*. Jos jäsenvaltio ei toimita vastausta ehdotukseen, komissio olettaa, että se ei ole samaa mieltä ehdotetuista toimenpiteistä.

9. UUELLEENTARKASTELU

126. Komissio voi päättää näiden puitteiden uudelleentarkastelusta tai muuttamisesta milloin tahansa, jos tämä on tarpeen kilpailupolitiikkaan liittyvistä syistä tai muiden unionin politiikan alojen ja kansainvälisten sitoumusten tai muiden perusteltujen syiden huomioon ottamiseksi.

⁵⁴ EUVL L 140, 30.4.2004, s. 1.

LIITE I – TUKIKELPOISET KUSTANNUKSET

Tuki T&K-hankkeisiin	(a) Henkilöstökustannukset (tutkijat, teknikot ja muu tutkimustoimintaa avustava henkilöstö siinä määrin, kuin nämä toimivat hankkeen parissa). (b) Välineiden ja laitteiden kustannukset siltä osin ja siltä ajalta, kun niitä on käytetty hankkeessa. Jos tällaisia välineitä ja laitteita ei käytetä hankkeen tarpeisiin koko niiden käyttöikää, tukikelpoisiksi katsotaan ainoastaan poistokustannukset, jotka vastaavat hankkeen kestoa laskettuna hyvän kirjanpitotavan mukaan. (c) Rakennusten ja maa-alueiden kustannukset siltä osin ja siltä ajalta, kun niitä on käytetty hankkeessa. Rakennusten osalta tukikelpoisiksi katsotaan ainoastaan poistokustannukset, jotka vastaavat hankkeen kestoa laskettuna hyvän kirjanpitotavan mukaan. Maa-alueiden osalta tukikelpoisiksi katsotaan kaupallisin ehdoin toteutetun luovutuksen kustannukset tai toteutuneet pääomakustannukset. (d) Ulkopuolisista lähteistä markkinaehtoisesti ostetun tai lisenssillä hankitun sopimukseen perustuvan tutkimuksen, teknisen tietämyksen ja patenttien kustannukset sekä yksinomaan hanketta varten käytetyn konsultoinnin ja vastaavien palveluiden kustannukset. (e) Hankkeesta suoraan aiheutuvat muut yleiskustannukset. (f) Muut käyttökustannukset, mukaan luettuina suoraan hankkeesta aiheutuvat materiaalien, tarvikkeiden ja vastaavien tuotteiden kustannukset.
Tuki toteutettavuustutkimuksiin	Tutkimuskustannukset.
Tuki tutkimusinfrastruktuurien rakentamiseen ja parantamiseen	Aineelliseen ja aineettomaan omaisuuteen tehtyjen investointien kustannukset.
Pk-yrityksille myönnettävä innovaatiotuki	(a) Patenttien ja muun aineettoman omaisuuden hankinnasta, voimaansaattamisesta ja puolustamisesta aiheutuvat kustannukset. (b) Tutkimus- ja tiedonlevittämisorganisaation tai suuren yrityksen korkeasti koulutetun henkilöstön

	tilapäiseen siirtoon liittyvät kustannukset, kun henkilöstö palkataan uuteen T&K&I-tehtävään tuensaajan palvelukseen eikä se korvaa muuta henkilöstöä; (c) Innovaatiotoiminnan neuvontapalveluihin ja innovaatiotoimintaa tukeviin palveluihin liittyvät kustannukset.
Tuki prosesseihin ja organisointiin liittyvään innovaatiotoimintaan	Henkilöstökustannukset; välineiden, laitteiden, rakennusten ja maa-alueiden kustannukset siltä osin ja siltä ajalta, kun niitä on käytetty hankkeessa; ulkopuolisista lähteistä markkinaehdoin ostetun tai lisenssillä hankitun sopimukseen perustuvan tutkimuksen, tietämyksen ja patenttien kustannukset; muut yleiskustannukset ja käyttökustannukset, mukaan lukien suoraan hankkeesta aiheutuvat materiaalien, tarvikkeiden ja vastaavien tuotteiden kustannukset.
Tuki innovaatioklustereille	
Investointituki	Aineelliseen ja aineettomaan omaisuuteen tehtyjen investointien kustannukset.
Toimintatuki	Henkilöstö- ja hallintokustannukset (yleiskustannukset mukaan luettuina), jotka liittyvät seuraaviin toimintoihin: (a) klusterin toiminnan edistäminen yhteistoiminnan helpottamiseksi, tietojenvaihto ja erikoistuneiden tai räätälöityjen yritystukipalvelujen tarjoaminen tai kanavointi; (b) klusterin markkinointi uusien yritysten tai organisaatioiden osallistumisen lisäämiseksi ja näkyvyyden parantamiseksi; (c) klusterin infrastruktuurin hallinnointi; ja (d) koulutusohjelmien, työpajojen ja konferenssien järjestäminen, jotta voidaan tukea tietämyksen jakamista, verkostoitumista ja monikansallista yhteistyötä.

LIITE II – TUEN ENIMMÄISINTENSITEETIT

	Pieni yritys	Keskisuuri yritys	Suuri yritys
Tuki T&K-hankkeisiin			
Perustutkimus	100 %	100 %	100 %
Teollinen tutkimus	70 %	60 %	50 %
- yritysten välisestä yhteistyöstä (suurten yritysten osalta rajat ylittävä tai vähintään yhden pk-yrityksen kanssa) tai yrityksen ja tutkimusorganisaation välisestä yhteistyöstä riippuen - tulosten levittämisestä riippuen	80 %	75 %	65 %
Kokeellinen kehittäminen	45 %	35 %	25 %
- yritysten välisestä yhteistyöstä (suurten yritysten osalta rajat ylittävä tai vähintään yhden pk-yrityksen kanssa) tai yrityksen ja tutkimusorganisaation välisestä yhteistyöstä riippuen - tulosten levittämisestä riippuen	60 %	50 %	40 %
Tuki toteutettavuustutkimuksiin	50 %	50 %	50 %
Tuki tutkimusinfrastruktuurien rakentamiseen ja parantamiseen	50 %	50 %	50 %
Pk-yrityksille myönnettävä innovaatiotuki	50 %	50 %	-
Tuki prosesseihin ja organisointiin liittyvään innovaatiotoimintaan	50 %	50 %	15 %
Tuki innovaatioklustereille			
Investointituki	50 %	50 %	50 %
Toimintatuki	50 %	50 %	50 %